

DRAUGAS

LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

ŠEŠTADIENIS – SATURDAY, AUGUST – RUGPJŪČIO 30, 2014 • Vol. CV Nr. 102 Kaina 2 dol.

4545 WEST 63rd STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60629

PERIODICALS

NEWSPAPER - DO NOT DELAY - Date Mailed 08-29-14

ŠIAME NUMERYJE:



Eisenoje – lietuviai
ir ukrainiečiai – 4 psl.



Palanga saugo
J. Šliūpo atminimą – 14 psl.

DRAUGAS
Mano laikraštis
nuolatinis,
patikimas,
mus rišantis.

KAD NEPASIKLYSTŲ



Šį žemėlapiį Kanados delegacija NATO išplatino socialiniame tinkle „Twitter“. „Geografija gali būti sudėtinga. Čia žemėlapis rusų kareiviams, kurie vis pasiklysta ir 'netyčia' įžengia į Ukrainą“, – rašoma „Twitter“.

Nuo pat karo Ukrainoje pradžios neigusi, kad jos kariai tiesiogiai dalyvauja kariniuose veiksmuose, Rusija pagaliau buvo priversta pripažinti faktą, jog jos kariuomenė įžengė į Ukrainos teritoriją. Ukrainai paskelbus, kad ji sulaukė dešimt Rusijos 98-osios divizijos desantininkų su ginklais ir dokumentais, Rusija pranešė, kad šie kariai į Ukrainą pakliuvo per klaidą.

Tačiau Rusija nebūtų Rusija – čia pat apsisukusi tą faktą paneigė.

„Pastebėjome šiuos informacinius gandus ir esame įpareigoti nuliūdinti jų užjūrio autorius ir keletą apologetų Rusijoje, – „Interfax“ naujienų agentūrai rugpjūčio 28 d. teigė Rusijos Gynybos ministerijos atstovas generolas majoras Igoris Konašenkovas. – Šioje medžiagoje esanti informacija neturi jokio ryšio su realybe“.

Apie Rusijos neskelbtą karą Ukrainoje – 7 psl.

Sveikiname lituanistinių mokyklų mokytojus ir moksleivius, linkėdami jiems prasmingų ir sėkmingų mokslo metų!

Pasipuoškime širdis!

*Pasipuoškime širdis!
Grįžta mūsų vaikai.
Kas jų širdis sušildys?
Jų ateina laikai.*

*Pasipuoškime širdis,
Lai jos meile žydės,
Lai švytės ir sušildys,
Lai suteiks jos vilties*

*Kurti Naują pasaulį
Iš taikos ir darnos,
Lai kasdieną mokykloj
Jų širdelės dainuos*

*Savo dainą – ne mūsų –
Jie naujoji karta,
Lai kūryboj jie triūsia,
O mes būsime greta.*

*Pasipuoškime širdis –
Grįžta mūsų vaikai,
Jie mūsų širdis sušildys –
Jų ateina laikai!*

Laima Petronienė

Pavėlavusių piligrimų kelionė

Rimas Černius

Sekmadienį, rugpjūčio 24 d. Balzeko lietuvių kultūros muziejuje pristatyta nauja paroda, pavadinta „No Home To Go To – The Story of Baltic Displaced Persons, 1944–1952“. Tai paroda apie lietuvius, latvius ir estus, bėgusius nuo rusų komunistų okupantų, besibaigiant Antrajam pasauliniam karui. Trijų Baltijos valstybių žmonės paliko savo tėviškes, savo gimtąjį kraštą ir atsidūrė įvairiose stovyklose Vokietijoje, tapdami išvietintais asmenimis – „displaced persons“ (DP). Jie patys save vadindavo „dypukais“ arba – švelniau – „Dievo paukšteliais“.

Paroda nuotraukomis, eksponatais ir spausdintu žodžių pasakoja apie „dypukų“ bėgimą, gyvenimą stovyklose ir pasiruošimą naujam gyvenimui Amerikoje, Kanadoje ar kitur. Joje atskleidžiamos jų pastangos išlaikyti savo tautinę tapatybę sunkiose pokario metų sąlygose. – 3 psl.



Paroda pradėjo savo kelionę Balzeko lietuvių kultūros muziejuje.
Jono Kuprio nuotraukos

PRISIMINKITE DRAUGĄ SAVO TESTAMENTE

www.draugas.org/palikimai

Tel. 773-585-9500

Evangelija pasakoja apie Jėzaus pažadą įkurti Bažnyčią, kurios net pats pragaras nepajėgtų nugalėti (Mt 16, 13–20). Jėzus su mokiniais atkeliavo į Pilypo Cezarės apylinkes. Priekyje ant aukštos uolos bolavo Romos imperatoriaus garbei pastatyti ištaigingi, jo garbę ir galybę simbolizuojantys rūmai. Šioje vietoje eilinis izraelitas turėjo jaustis labai mažas ir silpnas.

Petras, Jėzaus paklaustas, kuo laiko savo Mokytoją, išpažino Jėzų esant Mesiją – Dievo siųstuoju gelbėtoju: „Tu esi Mesijas, gyvojo Dievo Sūnus!“ Už šį tikėjimo išpažinimą Jėzus pažadėjo Petriui: „Tu esi Petras – Uola, ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią, ir pragaro vartai jos nenugalės.“

Bažnyčia, kurią Jėzus pažadėjo pastatyti, bus ne ant akmeninės uolos tvirtai suręstas rūmas, bet Evangeliją priėmusių žmonių bendruomenė, kuriai vadovaus Petras ir jo ipėdiniai. Šis pažadas turėjo paglostyti Petro savimeilę. Jis, dabartinis Galilėjos žvejas, taps Dievo tautos vadovas. Todėl kai netrukus Jėzus pradėjo kalbėti, jog jam Jeruzalėje reikės kentėti, būti nužudytam ir prisikelti, Petras draudė šitaip sakyti: „Nieku gyvu, Viešpatie, tau neturi taip atsitikti!“ (Mt 16, 22) Petro galvoje netilpo didysis pažadas ir Jėzaus kalba apie greitą mirtį. Petras žinojo, kad mirtis yra visų svajonių pabaiga. Šį kartą Jėzus labai skaudžiai subarė Petrą: „Eik šalin, šėtone! Tu man papiktinimas, nes mąstai ne Dievo, o žmonių mintimis“ (Mt16, 23).

Kristaus sekėjų kelias

ARKIVYSK. SIGITAS TAMKEVIČIUS



Jėzus kalbėjo, kad jo mokiniais galės būti pasiryžėliai, sugebantys išsizadėti savęs ir turintys drąsos nešti savo kryžių. Jo mokiniams išgelbėti savo sielą turės būti svarbiau, nei laimėti visą pasaulį (plg. Mt 16, 24–26). Petras nedrįso prieštarauti, bet vargu ar suvokė kryžiaus paslaptį, kaip suderinti kančią su pergale. Tačiau viskam reikėjo laiko; jo reikėjo ir Petro dvasiniam brendimui. Dar bus Jėzaus nukryžiavimas, bailus Petro išsigynimas ir Velykų ryto žinia – Jėzus prisikėlė! Į Jo, pasirodžiusio ant Galilėjos ežero kranto, klausimą: „Simonai, Jono sūnau, ar myli mane?“ Petras nesuabejos atsakyti: „Viešpatie, tu viską žinai, tu žinai, kad tave myliu“ (Jn 21, 15). Ir tuomet Jėzus pavęs jam savo kaimenę: „Ganyk mano avis“ (Jn 21, 17), tai yra vadovauk mano Bažnyčiai.

Petras buvo liudininkas sunkių pirmųjų Bažnyčios žingsnių, kai pragaras tikrai kėsinosi ją sutraiškyti. Krikščionys buvo ujami ir naikinami ir pačiam Petriui teko prisiimti Mokytojo likimą – jis buvo nukryžiuotas.

Jeigu šiandien Bažnyčia yra perkopusi milijardo savo narių skaičių, tai visiškai nereiškia, kad ji

eina per istoriją tik triumfuodama. Visiškai ne. Ji keliauja per pasaulį dažniau prisiimdama kryžiaus dalį. Mes, katalikai ir visi krikščionys, privalome drąsiai priimti šį paniekinimą, kančios ir persekiojimų iššūkį. Jėzų savo Mokytoju turime laikyti ne tik tada, kai mums viskas sekasi ir supami vienminčių jaučiamės laimingi, bet ir tuomet, kai Jėzus, drauge ir mes esame išjuokiami, niekinami, galbūt net persekiojami, panašiai kaip Irako ar Sirijos krikščionys.

Tikras Bažnyčios narys yra tas, kuris į Jėzaus klausimą: „Kuo jūs mane laikote?“ ne žodžiais, bet visu savo gyvenimu atsako: „Tu Kristus, gyvojo Dievo Sūnus!“

Šitaip atsakome tuomet, kai nuolat klausiamo Jėzų, kaip jis vertina mūsų elgesį. Pavyzdžiui, draugai kviečia gerti alkoholio, internetas – žiūrėti pornografijos. Dažnai tenka rinktis pramogą ar pareigą. Televizija siūlo nepaisyti krikščioniškos moralės. Gyvenime bus daugybė atvejų, kai reikės rinktis, su kuo tu esi ir ką tau reiškia Jėzus. Kai mes darome teisingus pasirinkimus, sykiu patvirtiname, kad aukščiausias visa ko matas yra ne mada, ne televizija, ne abejotinos moralės draugai, bet Jėzus Kristus.

Bažnyčios bendruomenę sudarantys žmonės turi būti panašūs į Petrą, visu savo gyvenimu išpažįstantys, kad Jėzus Kristus jų gyvenime yra geriausias Draugas, išmintingiausias Mokytojas ir vienintelis Gelbėtojas, saugiai vedąs šios žemės keliais į amžinąjį gyvenimą.

Dar neišblėsus ankstesnei Lietuvos Fondo (LF) – 2014 m. pavasarinei – „Liepsnai“, pasirodė naujas jos numeris, pristatantis žinias apie 2014 m. LF pelno skirstymą. Šiame numeryje tilpęs LF Pelno skirstymo komiteto pirmininko Vytauto Naručio pranešimas jau buvo atspausdintas išeivijos spaudoje. Jo nekartosiu, noriu paminėti bei pakomentuoti tik kai kuriuos leidinyje liečiamus reikalus.

Mano pirmoji reakcija, leidinyje pamačius pelno skirstymo diagramą, buvo tam tikras nusivylimas, nes nieko nerodoma apie LF pajamų ir išlaidų sumas. Nejaugi buvo sąmoningai ar nesąmoningai nutarta viso to neskelbti? Kažkas atrodė ne taip, bet nežinojau, ką toliau daryti. Pasitikrinau š. m. pavasarį „Drauge“ mano aprašytą pirmąją 2014 m. „Liepsną“. Paaiškėjo, kad toje laidoje juoda ant balto visi tie skaičiai jau buvo duoti. Priminsiu tik porą išpūdingiausių. Nuo LF įsisteigimo iš viso sulaukta 20,212,135 dol. įplaukų. Per tą patį laiką paskirstyta 17,158,490 dol. pelno.

Ką tik pateiktos sumos tarsi nublunka vėliausioje „Liepsnoje“ patyrus, kad 2014 m. Joseph Vilcha LF paliko didžiulį palikimą – 15.5 mln. dol. Tai didžiausias palikimas, kokį bet kada yra gavęs LF. Testamente nurodoma, kad LF turi būti įsteigtas specialus Joseph Vilcha fondas, kuris teiktų finansinę paramą lietuviško paveldo, lietuvių kalbos ir lietuviškos kultūros išsaugojimui JAV. Iš pranešimų spaudoje yra aišku, kad be plačiai žinomos LF veiklos nebūtų buvę susilaukta ir šio didžiulio palikimo.

Kiek atsimenu, praėjusiais metais LF buvo apie 19 mln. dol. 2014 m. gegužės 17 d. posėdyje Pelno skirstymo komitetas projektams paskyrė 327,913 dol. Pastaroji suma yra 1.73 proc. turėtos 19 mln. dol. sumos. Jei iš naujai įsteigto Joseph Vilcha fondo paramai būtų paskirta toks pat procentas, tai projektų rėmimui susidarytų 268,150 dol. Kitaip sakant, skir-

Antroji 2014 m. Lietuvos

Fondo „Liepsna“

ROMUALDAS KRIAUCIŪNAS



ta parama projektams padidėtų beveik 82 procentais! Šiomet bendra paramos paraiškų suma buvo 1,241,718 dol. 30 proc. jos LF patenkino. Pridėjus Joseph Vilcha fondo palūkanas, jei jos būtų bent 1.73 proc., išeitų bendra 596,063 dol. suma. Tokiu atveju 2014 m. parama būtų 48 proc. Tikrai gražūs skaičiai!

LF administruoja specialios paskirties fondus. 2014 m. iš jų gauta 120,675 dol. Nelabai aišku, ar ši suma įeina į Pelno skirstymo komiteto paskirtą 327,913 dol. sumą, ar ne. Turbūt įeina. Kita 100,257 dol. suma yra skirta stipendijoms ir bus išdalinta 2014 m. rudenį. Ši suma sukaupta iš 57 skirtingų fondų stipendijoms. Tuos fondus administruoja LF, bet man sunku įsivaizduoti, koks sudėtingas gali būti tų fondų ir fondelių tvarkymas. Kai kurių fondelių metinės palūkanos siekia vos porą šimtų dolerių. Iš šalių atrodytų, kad jų tvarkymas gali kainuoti daugiau negu gautos palūkanos. Gerai, kad LF tą atsakomybę prisiėmė ir talkina.

Dabar įsivaizduoju, kad esu gimnaziją bebaidigiantis lietuvių kilmės jaunuolis, norintis gauti stipendiją iš LF. Internetė šiek tiek daugiau sužinau apie tuos 57 stipendijų fondus. Ar man per LF reiktų į kiekvieną jų kreiptis atskirai? Gal užtektų vieno prašymo, kurio tolesnę eigą nuspręstų LF administracija?

Žiūrėdami į projektų parėmimo diagramą matome, kad JAV Lietuvos Bendruomenei teko 54 proc. skirtos paramos. Kitoms JAV lietuvių organizacijoms

skirta 37 proc. Kitų kraštų išeivijos organizacijos gavo 4 proc. Lietuvos organizacijos gavo 3 proc. Pasaulio Lietuvos Bendruomenei teko 2 proc.

Įdomesnėje lentelėje yra nurodoma ne tik paramos prašymo teikėjas, bet apibūdinamas ir pats projektas bei paskirtos paramos suma. Švietimo veikloje didžiausia suma (90,000 dol.) teko JAV lituanistinėms mokykloms. JAV LB Švietimo tarybos projektui „Palikime

pėdsaką“ skirta 5,000 dol., o mokyklų mokytojų profesiniam tobulinimui – 3,570 dol. Balzeko muziejaus projektas „Karo išblaškytieji“ gavo 5,000 dol.

Kultūrinėje veikloje didžiausia suma (20,000 dol.) teko LTSC archyvų išlaikymui bei tvarkymui. Mažesnė parama (12,500 dol.) skirta JAV LB apylinkių renginiams. Trečioje vietoje randame X Šiaurės Amerikos lietuvių Dainų šventę (10,000 dol.). Jaunimo veiklos kategorijoje daugiausia paramos (20,000 dol.) susilaukė Lietuvos išeivijos studentų stažuotė. Dainavos jaunimo stovyklai teko 10,000 dol. Po 8,000 dol. gavo skautų Rako stovykla ir Neringos stovykla.

Visuomeninės veiklos skiltyje 12,000 dol. susilaukė Pasaulio lietuvių centro išlaikymas. Jaunimo centro pastato remontui skirta 8,000 dol. Vyresniųjų lietuvių centrui Čikagoje skirta 5,000 dol. Lietuviškai žiniasklaidai iš viso skirta 26,500 dol. Beveik pusė tos sumos (12,000 dol.) teko „Draugui“. „Pasaulio lietuvių“ internetinei svetainei skirta 4,500 dol. „Skautų aidui“ ir žurnalui „JAV Lietuvos Bendruomenės naujienos“ duota po 2,000 dol. Paminėsiu ir kitus žiniasklaidos gavėjus, susilaukusius mažesnių sumų: žurnalas „Lituanus“, Lietuviškų melodijų radijo programa, „Tėviškės žiburiai“ Kana-doje, Argentinos radijo programa „Lietuvos aidai“ ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos laikraštis „Tremtinys“.

DRAUGAS

(USPS-161000)

THE LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWSPAPER

Published on Tuesday, Thursday and Saturday
except legal holidays, Jan. 2nd, and Dec. 26th by
the Lithuanian Catholic Press Society,
4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629-5532.
Tel.: 773-585-9500. Fax.: 773-585-8284

Periodical class postage paid at Chicago, IL
and additional mailing offices.

Subscription Rates: \$150.00.

Postmaster: Send address changes to

Draugas – 4545 W. 63rd Street,
Chicago, IL 60629-5532

GARBĖS PRENUMERATA \$250.00

JAV – metams \$150.00 • 1/2 metų \$80.00 • 3 mėn. \$57.00

Pirma klase: kasdien – \$340.00 • visos savaitės \$240.00

Kanadoje (USD): – metams \$390.00 • 1/2 metų \$210.00 • 3 mėn. \$110.00

Užsakant į Lietuvą ir kitas užsienio šalis oro paštu – metams \$615.00 • 1/2 metų \$315.00

Į Lietuvą reguliariu paštu – metams \$120.00 • 1/2 metų \$66.00

TIK ŠEŠTADIENIO LAIDA

JAV – metams \$95.00 • 1/2 metų \$70.00 • 3 mėn. \$48.00

Kanadoje (USD): – metams \$150.00 • 1/2 metų \$120.00 • 3 mėn. \$75.00

Užsakant į Lietuvą ir kitas užsienio šalis: oro paštu – metams \$220.00 • 1/2 metų \$120.00
Į Lietuvą reguliariu paštu – metams \$70.00

Mažindami pašto išlaidas, pakvitavimų už prenumeratą nesiučiamo.

„Draugo“ prenumerata yra mokama iš anksto.

Administracija dirba kasdien, nuo 8:30 iki 4:30, šeštadieniais nedirba.

Redakcija dirba kasdien, nuo 7:00 iki 3:00, šeštadieniais nedirba.

Vyriausioji redaktorė –

Ramunė Lapas

vyr.redaktore@gmail.com

Kultūrinio šeštadienio priedo redaktorė –

Renata Šerelytė

rainbow.vilnius@gmail.com

Redakcija už skelbimų turinį neatsako. Skelbimų kainos atsiunčiamos gavus prašymą, ką nors skelbti. Redakcija straipsnius taisy savo nuožiūra. Nenaudotų straipsnių nesaugoja. Siunčiant prašome pasilikti kopiją.

El. paštas:

redakcija@draugas.org

skelbimai@draugas.org

administracija@draugas.org

Pavėlavusių piligrimų kelionė

Atkelta iš 1 psl.

Gyvenimas be namų

Tik įėjus į parodos salę į akis krenta lagaminų ir dėžių krūva. Šalia – puodai, gražiai išaustos antklodės ir Vytauto Didžiojo Sargybų kuopos uniforma aprenktas manekenas. Tie lagaminai virsta viso bėgimo simboliu.

Keli dideli plakatai parodą dalina į atskiras erdves. Nuotraukos, dokumentai, įvairūs maži eksponatai išdėstyti ant specialių parodinių stalų, greta – išsamūs paaiškinimai. Pirmoji parodos dalis pavadinta „Flight“ (bėgimas). Kai kuriose nuotraukose įamžintas pats bėgimas – prikrauti mediniai vežimai, arklių tempiami su juose susėdusiomis lietuviai, latviai ar estų šeimomis. Galima matyti, kad bėgusieji stengėsi pasiimti naudingus daiktus ir mielus širdžiai. Pvz., buvęs „Draugo“ redaktorius Bronius Kviklys ir jo žmona Bronė išsivežė cukraus pakelį su lietuvišku užrašu – „Gabalinis cukrus“. Tas cukrus išsaugotas iki šių dienų. O Bakšių šeima išsaugojo du lietuviško muilo gabalus.

Antroji dalis – „The Camps“ (stovyklos) – didžiausia. Ji padalinta į keletą mažesnių skyrių. Pirmame „Arrival“ (atvykimas) skyriuje matome stovyklų, į kurias atvyko lietuviai, latviai, ir estai „dypukai“, nuotraukas. Vienoje jų – stovyklos kambarys, kuriame turėjo apsigyventi keturios šeimos. Skyrelyje „Administration“ (administracija) pristatyta „Lietuvių sąjungos Wiesbadeno skyriaus organizacijos schema“. Stebina, kaip nuodugniai stovyklose gyvenantys tremtiniai stengėsi visas gyvenimo sritis apsvarstyti ir organizuoti. Skyriuje „Food and Clothing“ (maistas ir apranga) galima rasti „dypukams“ išduotų maisto talonų pavyzdžius. Skyriuje „Daily Life and Rites of Passage“ (kasdieninis gyvenimas ir ypatingos šventės) krenta į akis kelios jaudinančios nuotraukos. Viena – tai Kazio Daugėlos nuotrauka „Loneliness“ (vienišumas). Joje moteris, sėdėdama vargingame kambaryje prie stalo, šluosto veidą, o gal ašaras?.. Kitoje nuotraukoje profesorius Steponas Kolupaila neša rąstą. Skyriuje „Resistance“ (rezistencija) matome, kaip „dypukai“ protestavo prieš savo tautiečių, likusių Lietuvoje ir kituose kraštuose, trėmimą į Sibirą. Taip pat matome, kad „dypukai“ protestavo prieš sovietų peršamą „repatriaciją“, net sudegino atvykusio sovietų pareigūno automobilį! Tai itin reti kadrai, mažai kam žinoma DP stovyklų gyvenimo pusė.

Daug įdomių nuotraukų ir eksponatų skyriuje „Maintaining Customs and Traditions“ (papročių ir tradicijų išlaikymas). Tiesiog sunku suprasti, kaip stovyklose gyvenantys „dypukai“ sugebėjo pasisiūti tautinius drabužius. Pvz., latvė Rita Treija pasiūvo latvišką tautinį kostiumą iš karinės antklodės, kurią apdailino latviškais raštais (šiuo kostiumu parodoje aprenktas manekenas). Nuotraukose regime lietuviškas vestuves, latviškas krikštynas, estų-liuteronų sutvirtinimo sakramentą apeigų dalyvius. Kaip įdomu sužinoti, kad sutvirtinimo sakramentą gavusių mergaičių baltos suknelės pasiūtos iš parašutinių drobių!

Skyrelyje „Sports“ pristatomos estų ir latvių tinklinio komandos, latvių krepšininkai ir kt. Daug įdomių nuotraukų ir eksponatų skyrelyje „Li-



Profesionaliai parengta paroda sulaukė didelio susidomėjimo.



Paroda parengta bendromis lietuvių, latvių ir estų pastangomis. Iš k.: LR gen. konsulas Čikagoje Marijus Gudynas, muziejaus steigėjas Stanley Balzekas, Jr., darbuotojos Karilė Vaitkutė ir Rita Janz, istorijos prof. Mark Wyman, parodos kuratorė Irena Chambers ir Dace Kezbers iš Latvian Folk Art Museum.



Parodos stenduose lankytojai atrado daug pažįstamų veidų ir pavardžių.

Jono Kuprio nuotraukos

terature and Publishing“ (literatūra ir spauda). Smagu matyti, kad „dypukai“ sunkiose sąlygose mokėdavo ir pasijuokti – net išleido žurnalą „Dievo paukštelis“. Išstatytas žurnalo 1946 m. balandžio 1 d. viršelis ne vienam sukelia šypsena.

Gausu nuotraukų ir skyrelyje „Education“ (švietimas). Jame matome, kiek svarbus buvo „dypukams“ mokslas. Atidus lankytojas pamatys daug įdomybių. Štai Eichstatto lietuvių gimnazijos mokytojų ir 1946 m. abiturientų laidos nuotrauka. Direktorius – Petras Balčiūnas, vicedirektoriai – Stasys Barzdukas ir Vincentas Liulevičius, o tarp abiturientų – Valdas Adamkevičius, vėliau sutrumpinęs savo pavardę. Tai – Valdas Adamkus.

Paskutinė, didžioji parodos dalis

pavadinta „The Journey to a New Life“ (kelionė į naują gyvenimą). Čia rasime pavyzdžių tų dokumentų, kuriuos „dypukai“ turėjo pildyti, norėdami gauti leidimą vykti į Ameriką. Kiek daug reikalavimų, kiek daug popierizmo, kol pagaliau gaunamas leidimas sėsti į laivą, pvz. „General Black“, ant kurio šono iškabintas plakatas – „Ship to Freedom“ (laivas į laisvę). Įdomus yra Ilinojaus gubernatoriaus Adlai Stevenson laiškas, kuriame jis sveikina naujai atvykusius į Ilinojaus valstiją (1949 m.). Jis rašo, kad yra linkęs „dypukus“ vadinti „delayed pilgrims“ (pavėlavę pilgrimai), o ne „displaced persons“.

Paroda neapsiriboja lietuvių patirtimi – nemažai nuotraukų, eksponatų pasakoja apie latvius ir estus.

Tuo būdu suartinamos trys tautos, skatinamas baltiškas solidarumas. Parodos pabaigoje – trijų mūsų laikų Baltijos valstybių prezidentų nuotraukos su paaiškinimais, kas kiekvieną jų sieja su „dypukais“. Buvusios Latvijos prezidentės Vaira Vīke-Freiberga veidą (maža besišypsanti mergaitė!) matome Liubeko DP mokinių bendroje nuotraukoje. Apie dabartinį Estijos prezidentą Tomas Hendrik Ilves sužinojome, kad jo tėveliai buvo „dypukai“, Estiją palikę 1944 m. Ir, pagaliau – buvęs Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus. Vienoje nuotraukoje jis – su prezidentinėmis insignijomis, o kitoje – laivo denyje, 1949 m., ką tik atvykęs į Ameriką. Tos trijų prezidentų nuotraukos parodo, kokia dinamiška ir patriotiška buvo ta karta, kuri paliko savo tėvynę po karo.

Parodą turėtų pamatyti visi

Be abejo, paroda labiausiai bus įdomi tiems, kas gyveno DP stovyklose. O tokių parodos atidaryme buvo nemažai (ant dalyvių atlapų šalia vardo ir pavardės galėjai matyti visokių stovyklų pavadinimus). Parodoje taip pat įrengta „prisiminimų siena“. Dalyviai buvo kviečiami ant geltonų lapelių aprašyti savo stovyklų prisiminimus ir parodos išpūdžius ir priklijuoti juos prie sienos. Tokių geltonų lapelių atsirado gana daug.

Bet galbūt dar svarbiau, kad parodą aplankytų tie, kurie DP stovyklose nebuvo. Kartos, kurių tėvai ar seneliai jose gyveno, bet jie patys gimė jau Amerikoje, Kanadoje ar kituose kraštuose. Kaip tik jiems yra svarbu suprasti, koks buvo jų tėvų gyvenimas po karo DP stovyklose, kokiose sunkiose sąlygose jų tėvai sugebėjo išsilaikyti ir kaip jie stengėsi likti ištikimais savo tėvynei.

Svarbu, kad parodą aplankytų ir tie, kurie atvyko į Ameriką, jau Lietuvai atgavus nepriklausomybę. Daugelis jų užaugo rusų okupacijos laikais, kada mokyklose apie tuos lietuvius, kurie Lietuvą paliko po karo, buvo arba visai nekalbama, arba kalbama kaip apie išdavikus. Ši paroda kaip tik padės suprasti, kas buvo ir kokiomis sąlygomis gyveno tie „dypukai“.

O gal svarbiausia, kad parodą lankytų amerikiečiai. Antrojo pasaulinio karo metu Sovietų Sąjunga buvo Amerikos sąjungininkė kovoje prieš nacius Vokietiją. Amerikiečių galkosenoje vis dar pastebime mums sunkiai suprantamą palankumą rusams – buvusiems sąjungininkams. Amerikiečių akademikai, istorikai ir politikai, kartais linkę ignoruoti faktą, kad nuo rusų komunistų bėgo tūkstančiai žmonių. Todėl ši paroda yra itin svarbi, nes ji ryškiai ir vaizdžiai parodo, koks stiprus buvo lietuvių, latvių ir estų laisvės troškimas ir kaip baltų valstybių „dypukai“ rizikavo, kad tik galėtų išvengti rusų okupacijos. Todėl manų nuomone, būtų gerai, jei ši paroda pasiektų įvairias vietas Amerikoje. Paroda jau išstatyta Čikagos Daley centro prieangyje, bet ji labai tiktų ir Čikagos kultūros centrui – Chicago Cultural Center. Be to, ar nereikėtų stengtis parodą parodyti ir Amerikos gimnazijose, ir lituanistinėse mokyklose, ypač tuose miestuose, kur gyvena Baltijos valstybių palikuonys?

Čikagos ir apylinkių lietuviai – ar jūs esate „Dievo paukšteliai“, ar ne – būtinai atskrinkite į Balzeko muziejų ir apžiūrėkite šią parodą! Taip pat paraginkite pažįstamus amerikiečius kartu su jumis aplankyti šią dėmesio vertą parodą!

TELKINIAI

Laisvės šauksmas

Dievo Apvaizdos lietuvių parapijoje buvo paminėtos Molotovo-Ribbentropo pakto 75-osios ir Baltijos kelio 25-osios sukaktys

REGINA JUŠKAITĖ ŠVOBIENĖ

Rugpjūčio 24 d., sekmadienį, Dievo Apvaizdos lietuvių parapijoje, Southfield, MI, vyko Juodojo Kaspino dienos minėjimas, pažymint Molotovo-Ribbentropo pakto pasirašymą ir prisimenant Baltijos kelią. Renginį organizavo LR garbės konsulas Detroite Algis Zaparackas ir Dievo Apvaizdos parapijos taryba.

Minėjimas pradėtas šv. Mišiomis, kurias aukojo šiuo metu Romoje studijuojantis mūsų svečias kunigas iš Šiaulių Mindaugas Grigalius. Šv. Raštą skaitė Laimutė Maziliauskienė. Vargonavo Ada Šimaitytė. Kantoriai – Linas Mikulionis ir Vitas Underys.

Po šv. Mišių parapijiečiai susirinko parapijos kultūros centro mažojoje salėje pasivaikinti Reginos Greenhalgh skaniais patiekalais. Po vaišių buvo atlikta trumpa programa.

Prieš pradėdant oficialiąją programą dalį LR garbės konsulas Algis Zaparackas pakvietė Lietuvos Vyčių centro valdybos pirmininkę, garbės narę Reginą Juškaitę-Švobienę trumpai pasidalinti mintimis apie neseniai vykusį Lietuvių dienų šimtmečio festivalį Schuylkill prekybos centre, Frackville, PA. Jai buvo padėkota už jos veiklą su Lietuvos Vyčiais, buvusią Šv. Antano parapiją ir dabar – Dievo Apvaizdos parapiją.

Kun. Mindaugas Grigalius buvo pakviestas invokacijai. Jis taip pat pasidalijo prisiminimais apie Baltijos kelią. Jis tuo metu buvo šešerių metų berniukas, todėl daugiau kalbėjo apie savo tėvų ir giminių išpūdžius iš tuometinių įvykių.

1989 m. rugpjūčio 23 d., prisimindamas Molotovo-Ribbentropo pakta, lėmusį Baltijos šalių okupaciją, Lietuvos Sąjūdis surengė akciją Baltijos kelias. Akcijos metu apie du milijonus Lietuvos, Latvijos ir Estijos gyventojų, susikibusių rankomis, sudarė gyvą 650 kilometrų ilgio grandinę. Taip jie demonstravo savo solidarumą, simboliškai Baltijos valstybes atskirdami nuo Sovietų Sąjungos ir išreiškė norą būti laisvi bei nepriklausomi. Ši grandinė, pavadinta Baltijos keliu, nu-



Kun. Mindaugas Grigalius pasidalijo prisiminimais apie Baltijos kelią

sidriekė nuo Vilniaus per Rygą iki Talino. Tai buvo laisvės ir vienybės šauksmas. Prieš tą simbolinį Baltijos kelią mažai žmonių pasaulyje žinojo apie Baltijos šalis ir jų likimą.

O kaip dabar žiūrime į vienybę? Kaip dabar vertiname laisvę? Dažniausiai žmonės labiau vertina tai, ko neturi, ir apleidžia tai, ką turi, – sakė kalbėtojas.

Dabar Lietuva priklauso Europos Sąjungai ir NATO. Dabar Lietuva laisva! Dėkokime Dievui už laisvę. Turime palaikyti vienas kitą, susikabinti rankomis šeimose.

Po paskaitos Linas Mikulionis vedė bendrą dainą. Dainavome rankose laikydami tautines juostas, taip simboliškai atkurdami Baltijos kelią.

A. Zaparackas visiems dėkojo už dalyvavimą šiame minėjime. Renginyje buvo baigtas „Tautiškos giesmės“ giedojimu. Dalyviai po to dar liko pasišnekučiuoti ir pasidalinti mintimis apie šį prasmingą renginį.

Dievo Apvaizdos kultūros centro salės prieangyje buvo simboliškai atkurtas pats Baltijos kelias, kurį vaizdavo penkios tautiškais rūbais papuoštos lėlytės – trys mergaitės ir du berniukai, rankose laikantys Trispalvės ir juos jungiančią tautinę juostą. Šalia buvo išrašyti dainos „Bunda jau Baltija“ žodžiai.



Reginos Juškaitės-Švobienės nuotraukos

Minėdami Juodojo Kaspino dieną ir Baltijos kelią palaikome Ukrainą



Žygiuoja ukrainiečių vaikai, Ukrainos ateitis.

V. Stankaus nuotraukos



LB plakatas. Iš k.: Renė Kizytė, Arūnas Nasvytis, Clevelando Lietuvių radijo programos vedėjas Augis Dicevičius, Edis Kizys, LB Clevelando apylinkės pirmininkas Algis Gudėnas, Rita Kizytė, Ohio baltiečių pirmininkė Mylita Nasvytienė



Marta Lysoynevsky-Keller United Ukrainian Organizations of Ohio pirmininkė, LR garbės konsulė Ingrida Bublienė, Parma miesto meras Tim DeGeeter

VIKTORAS STANKUS

Gražią, saulėtą rugpjūčio 23-iosios dieną Cleveland priemiestyje Parma (tai septintas didžiausias Ohio miestas ir ukrainiečių centras) vyko Ukrainos Nepriklausomybės iškilmės ir gausingas paradas State Road gatvėje, pačioje ukrainiečių rajono širdyje. Spalvingame parade, lydimame gausių žiūrovų plojimų, dalyvavo daugiau kaip 30-ies organizacijų – daugiausiai ukrainiečių, lietuvių, estų, latvių ir lenkų – atstovų.

Iškilmės priekyje – didingos Šv. Jozefat Ukrainiečių katalikų katedros iškilmų vedėjas, lietuvių bičiulis Roman Fedkiw (Tarptautinio skyriaus direktorius, buvusio Ohio gubernatoriaus Robert Taft įstaigoje, dabartinis Ukrainiečių namų pirmininkas), Parma meras Tim DeGeeter ir Ohio Jungtinės ukrainiečių organizacijos pirmininkė Marta Lysoynevsky-Keller. Jie sakė, kad džiaugsmingai švenčia Ukrainos nepriklausomybės dieną, bet liūdi dėl dabartinės Rusijos agresijos prieš Ukrainą. Šiandien yra ir Juodojo Kaspino diena, nes šią dieną prieš 75

metus, 1939 m., sovietų-nacių suokalbiu buvo sutarta pasidalinti Lietuvą, Latviją, Estiją ir Lenkiją; ir 25-ji Baltijos kelio sukaktis.

Ukrainiečiai dėkojo, kad dalyvauja lietuvių atstovai: LR garbės konsulė Ingrida Bublienė, Ohio baltiečių komiteto (Ohio Baltic American Committee) pirmininkė Mylita Nasvytienė, Cleveland LB atstovai kartu su pirmininku Algiu Gudėnu.

Ukrainiečiai dėkingi, kad Lietuva ir Amerikos lietuviai iš pat pradžių rėmė Ukrainą, kenčiančią nuo Rusijos agresijos. Ukrainos ir Lietuvos tautos jungia ne tik bendra istorija, bet ir dabartinis siekis išlaikyti savo valstybių nepriklausomybę.

Lietuvių, latvių, estų dalyvavimą parade suorganizavo Mylita Nasvytienė, ji sukūrė ir Juodojo Kaspino dienos plakatą. LB plakatą bei Baltijos kelio plakatą užsakė Algis Gudėnas. Ką tik išlipusi iš lėktuvo po kelionės į Lietuvą parade taip pat dalyvavo LB Ohio apygardos pirmininkė Nomedas Vučianienė.

Dr. Viktoras Stankus – JAV LB Ohio apygardos vicepirmininkas

Esu dviejų kultūrų žmogus

Lankantis Lietuvoje teko susitikti su daugybe čikagiečių, kurie atvyko į jubiliejinę Dainų šventę. Kur tik jų nebuvo – ir Katedros aikštėje, ir Kalnų parke, ir Valdovų rūmuose. Tačiau buvo ir tokių, kurie į Lietuvą atvyko kitais tikslais. Viena tokių – muzikos mylėtojams gerai pažįstama smuikininkė **Linda Veleckytė-Nussbaum**. Ją ir pakalbinau.



Linda Veleckytė-Nussbaum

– **Papasakokite, koks buvo jūsų kelias į muziką?**
– Tai būtų ilgas pasakojimas, tačiau trumpai galiu pasakyti, kad kelionė į muzikos pasaulį buvo labai įdomi!
Muzika man davė neįtikėtinų išpūdžių, patyriau didžiausias aukštumas, bet turėjau ir nuosmukių, susitikau su įdomiais žmonėmis. Tai nebuvo lengvas kelias, bet jis – nepaprastai įdomus. Nieko nekeisčiau, gal tik vienintelį dalyką – daugiau gročiau jaunystėje!

– **Kodėl buvo pasirinktas smuikas? Kuo jums jis, kaip instrumentas, toks ypatingas?**
– Groti pradėjau būdama 4 ar 5 metų, kaip ir daugelis vaikų – pianinu. Kai man sukako devyneri, tėvai nusprendė, kad man reikia pakeisti instrumentą. Visi nusprendėme, kad tai bus violončelė. Aš buvau sužavėta šiuo dideliu, nuostabiu instrumentu. Tačiau nežinia iš kur, namuose atsirado smuikas, ir tėvai ėmė kalbinti mane juo groti. Jaučiausi apgauta, nekenčiau smuiko, bet pažadėjau savo tėvui, kad metus pasimokysiu juo groti. Pirmus keturis mėnesius man labai nesisekė, tačiau po to smuikas „nusileido“, ir mudu tapome gerais draugais. Ta draugystė tęsiasi jau 40 metų. Įdomu, kad mano geriausi draugai gyvenime – violončelininkai.

– **Esate sakiusi, kad jūsų didžiausia meilė – 1878 m. pagamintas Samuel Nemessanyi smuikas. Ką muzikui reiškia prisiliesti prie gero smuiko?**
– Mano ir šio puikaus smuiko draugystei šių metų lapkritį sukaks 18 metų. Gal neužpyks mano vyras, kurį aš labai myliu, tačiau atvirai galiu pasakyti, kad lengviau buvo susirasti jį, nei muzikinį „partnerį“! (juokiasi). Ištisis pustrėčių metų ieškojau tinkamo smuiko, daug važinėėjau, kad išmėginčiau įvairiausius instrumentus, bet – vis ne tas.
Vienas mano draugas, gyvenęs Los Angeles, žinojo, kad ieškau instrumento. Kartą, įrašinėdamas garso takelį kino filmui, jis išgirdo smuiko garsą, kuris jam labai patiko, ir paskambino man. Jau kitą dieną išskridau į Los Angeles. Tik perbraukusi smi-

čiumi per stygas supratau – tai tas, ko aš taip ilgai ieškojau. Išgirdusi smuiko garsą pravirkau. Nuo to laiko Nemessanyi smuikas – mano rankose. Tik jam lenkiusi, jam esu dėkinga, kai koncertas gerai pavyksta. Šį kartą mūsų abiejų – smuiko ir manęs – laukia išbandymas. Lietuvoje pirmą kartą grosiu šiuo instrumentu.

– **Ar turite savo mėgstamą kompozitorių? O kūrinių?**
– Manau, kad keičiantis amžiui, keičiasi ir mėgstamiausi kompozitoriai. Jau nystėje patinka vieni, vėliau – kiti. Šiuo metu žaviuosi Johann Sebastian Bach ir Johannes Brahms kūriniais, tačiau nebūtinai visa šių kompozitorių kūryba. Vienas mėgstamiausių – J. S. Bach ciklas „Goldbergo variacijos”.
Esu ne tik atlikėja, bet ir klausytoja. Mėgstu operinę muziką, ypač Richard Wagner! Jo operų ciklą „Nibelungo žiedas” žiūrėjau gal keturis kartus. Ir, tikiuosi, klausysiu dar ne kartą.
Manau, kad patiriu tą patį, ką patyrė mano mama, klausydamosi šio kūrinio operos teatre „Festspielhaus”, Bayreuth mieste, kuriame po karo ji lankė mokyklą.

– **Ką galite pasakyti apie šiandieninę klasikinės muzikos padėtį. Ar ji tokia pati, kokia buvo, pvz., XX a. pradžioje. Ar šiandieniniai atlikėjai vadovaujasi tokiomis pat vertybėmis?**
– Muziko profesija, ypač atliekančio klasikinę muziką, niekada nebuvo lengva ar pelninga. Tai daug sunkaus darbo, asmeninio pasiaukojimo reikalaujantis darbas. Tačiau ypač sunku muzikams šiais laikais. Technologijos išsivystymas, didžiulė konkurencija visame pasaulyje, dabartinė ekonominė padėtis – tai papildomi iššūkiai jauniems muzikantams. Kad įsitvirtintų muzikiniame pasaulyje, jie turi būti lankstūs, privalo ieškoti įvairiausių išraiškos priemonių, aktyviai kurti muziką (tai nėra taip paprasta. Visai kas kita „nutūpti” kokiam orkestre ir groti jame iki gyvos galvos). Šiais laikais ypač reikalingi muzikos „evangelistai” – tie, kurie moko, kurie supažindina muzikos mylėtojus su atlikimu, pristato žmonėms (ypač vaikams) muzikinius žanrus, pasakoja, kuo jie vienas nuo kito skiriasi ir kodėl muzika turi magišką jėgą.

– **Pažvelgus į jūsų veiklą – ji labai plati: smuikininkė solistė, kvarteto atlikėja, vadybininkė, pedagogė. Kaip visur susiję?**
– Gal todėl, kad man viskas labai įdomu! Kai aš nusprendžiau, kad muzika – mano gyvenimo pašaukimas, supratau, kad man įdomus ir atlikėjos, ir vadybininkės, ir pedagogės darbas. Dirbant darbą iš širdies, kai moki viską susiplanuoti, esi optimistas – spėji visur. O ir technika gelbsti. Šiais laikais didžiuliais mano pagalbinkais yra telefonas bei internetinis ryšys. Jie padeda man išspręsti daug klausimų.

– **Kokia veikla jums įdomiausia?**
– Nereikia manyti, kad mano gyvenimas – tik muzika. Aš turiu ir kitų pomėgių – man patinka užsiimti joga, kuri ramina kūną, protą ir dvasią, mėgstu keliauti, tyrinėti naujas vietas, eiti į kiną. Visos veiklos man įdomos, negalėčiau išskirti kurios nors vienos.
– **Nors pati esate gimusi JAV, tačiau puikiai kalbate lietuviškai, talkinate Lietuvių Operai. Kas skatina jus tai daryti? Kuo jums svarbi lietuviybė?**
– Būti lietuve, man reiškia tą patį, ką būti muzike. Priklausymas lietuvių tautai ir bendruomenei teikia

optimizmo, atkaklumo, žadina kūrybinę aistrą. Augant net negalėjo būti kito kelio, kaip būti lietuve. Mano tėveliai įdiegė man meilę Lietuvai. Gyvendami čia, Čikagoje, jie stengėsi išsaugoti mūsų tautos paveldą ir tradicijas, to mokė ir mane. Aš net negalėjau įsivaizduoti, kad Lietuva kada nors bus laisva, kad man asmeniškai teks groti Vytautui Landsbergiui, prezidentams Algirdui Brazauskui, Valdui Adamkui, kuris yra senas mūsų šeimos draugas, negalėjau įsivaizduoti, kad 1991 metais su orkestru koncertuosiu laisvoje Lietuvoje. Tačiau ta diena atėjo, ne veltui už ją kovojo ir mūsų tėvai, nors ir gyveno toli nuo Lietuvos. Na, o talkinimas Lietuvių Operai taip pat yra mano lietuviybės dalis.

Tačiau aš esu ir JAV pilietė. Man smagu, kad gyvenimas man suteikė progą augti dvejose kultūrose. Aš švenčiu visas šventes – ir Vasario 16-ą, ir Kovo 11-ą, ir Liepos 4-ą.
Būsiu sąžininga. Būdami jauni mes ne visada suprantame savo tėvus. Aš buvau viena tų, kuri, padaugėjus muzikos pamokų, nustojau lankyti lituanistinę mokyklą, mano lietuvių kalbos žinios susilpnėjo. Prabėgus 20 metų reikėjo įdėti nemažai darbo ir gerokai paplūšėti, kad tos žinios pagerėtų, tačiau dabar aš labai džiaugiuosi, kad galiu laisvai susikalbėti lietuviškai.

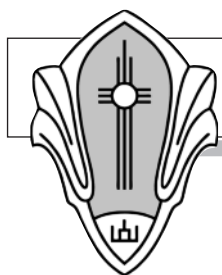
– **Bendraujate ne tik su lietuviais muzikantais, bet ir su kolegomis amerikiečiais. Ką jie mano apie jūsų lietuviybę?**
– Kai esi kilęs iš tokios mažos šalies kaip mūsų, nori ar nenori tampi neoficialiu tos šalies ambasadoriumi! Aš savo draugams, kolegoms, studentams visada didžiuodamasi pasakoju apie mūsų šalies kultūrą, tradicijas, kalbą, supažindinu su lietuvių kūrėjų muzika. Kas be ko, pasakoju (o kartais ir vaišinu) apie lietuvišką maistą. Esu profesionali smuikininkė lietuvi. Tokių Čikagoje nėra daug. Mano muzikinėje veikloje, mano kvartete, operos orkestre mane supa amerikiečiai, kurie man talkina. Dabartinė kelionė į Lietuvą taip pat nebūtų įvykusi be mano draugų amerikiečių pagalbos.

Operos orkestre esu vienintelė lietuvi. Juokiuosi, kad kiekviena orkestro, kuriame groja įvairiausių tautybių žmonės, repeticija prasideda tarsi Jungtinių Tautų posėdis – vyksta trumpa kalbos pamoka. Tad visai nenuostabu, kad per 40 žmonių, grojančių šiame orkestre, moka pasakyti: „labas”, „ačiū”, „prašau” ar „iki pasimatymo!”
Mano širdį visada užlieja džiaugsmas, kai išgirstu savo nelietuvį vyrą giedant „Ilgiausių metų”. Jis moka apie 50 žodžių lietuviškai.

– Ačiū už pokalbį.

Kalbino
Laima Apanavičienė

Šią vasarą Linda Veleckytė-Nussbaum dalyvavo XIII tarptautiniame festivalyje „Operetė Kauno pilyje”. Liepos 5 d. surengtame „Operetės ir miuziklo vakare” kartu su orkestru iš Sank Peterburgo, diriguojant Juliiui Geniuišui ji griežė Jules Massenet „Meditation” iš operos „Thais”. Po to smuikininkė kartu su čikagiečiams pažįstama pianiste Lisa Kristina (kuri nėra lietuvi), jau daug metų talkinančia Lietuvių Operai, surengė 6 rečitalius – Kaune, Vilniuje, Šakiuose, Nidoje, Juokrantėje ir Panevėžyje (Lisa Kristina su vaikų chorą „Vyturys” dalyvavo Dainų šventėje).



IŠ ATEITININKŲ GYVENIMO

Redaktorė Vida Kuprytė • El. paštas: draugasateitis@gmail.com

Unė Baye vėl sužibės rampos šviesoje

Monospektaklis

„Une Baye“ (anglų kalba)

Scenarijaus autorė ir atlikėja Audrė Budrytė.

Spektaklis vyks rugsėjo 6 d., šeštadienį, 6 val. v.

Pasaulio lietuvių centro Lietuvių fondo salėje.

Bus vaišės. Bilieto kaina – 20 dol.

Visus kviečia Korp! Giedra



Dvi neseniai rastos ir niekur nepausdintos nuotraukos iš Unės Baye gyvenimo Lietuvoje. Vasarojant Palankų kaime, 1939 m. (iš k.): Baniutės mama Mašiotienė, Janka, Baniutė Mašiotaitė, Zinutė Mašiotaitė, Giedrė Kalvėnaitė, Unė Babickaitė.

Iš asmeninio Baniutės Mašiotaitės-Kronienės archyvo

Jauna aktorė Audrė Budrytė pirmą kartą apie Unę Baye išgirdo 1990 m., kai dirbo Šiaulių dramos teatre. Ji buvo sužavėta pasakojimais apie nuostabią aktorę. Praėjus daugeliui metų po pirmos pažinties su legendine aktore, A. Budrytė nusprendė sukurti spektaklį apie Unės Baye pergyvenimus Amerikoje, Lietuvoje ir Sibire. Jau keletą metų A. Budrytė su dideliu pasisekimu vaidina „Une Baye“ įvairiuose miestuose, sulaukdama gausybės gerų žodžių tiek iš žiūrovų, tiek ir iš kritikų. Galime pasidžiaugti, kad žymi teatro kritikė Hedy Weiss teigiamai įvertino šį monospektaklį. Korp!Giedra narės, besirūpinančios Čikagos lietuvių kultūrinio gyvenimo ir jį pajavirinančios, pakvietė Audrę Budrytę dar kartą pristatyti lietuvių visuomenei šią sudėtingą heroję.

Unės Baye gyvenimas – drama

Unė Baye (Ursulė Babickaitė-Graičiūnienė) gimė 1897 m. Laukminiškės kaime (Kupiškio raj.). Vardą „Unė“ jai davė Balys Sruoga, kuris ją ir skatino studijuoti teatro meną Sankt Peterburgo Imperatoriškoje konservatorijoje.

1919 m. atvykusi į Ameriką, Unė savo pavardę sutrumpino į „Baye“. Ji pradėjo vaidinti New Yorko, Washingtono ir Čikagos teatruose. Vėliau jai teko suvaidinti vaidmenis trijuose nebyliuose fil-

muose, bet, nepavykus išgarsėti Hollywoode, 1928 m. ji sugrįžo į Europą, kur vaidino Londono ir Paryžiaus teatruose, o vėliau režisavo vaidinimus Šiauliuose. Kai į Lietuvą įsiveržė sovietai, prasidėjo Unės Baye kančios metai. Ji kartu su vyru, žymiu vadybos mokslų teoretiku Vytautu Graičiūnu, kuris buvo ir Amerikos pilietis, buvo ištremta į Siberiją. Po metų jos vyras mirė neaiškiomis aplinkybėmis. Po Stalino mirties Unė sugrįžo į Lietuvą. Mirė Kaune 1961 m.

Unė Baye ne tik vaidino, bet ir rinko bei saugojo daug su teatru susijusių dokumentų, laiškų ir nuotraukų. Audrė Budrytė kurdama monospektaklį pasinaudojo šiais archyvais bei pačios Unės Baye laiškais. Aktorė įsijautė į Unės kūrybą ir pastebėjo jos artimą ryšį su gamta bei Dievo ieškojimu. Unė Baye buvo įdomu, kaip vystosi žmogaus siela, kaip ji dalyvauja kūrybiniame procese.

Šiais laikais Unė Baye archyvinė medžiaga saugoma Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje, o jos tėviškėje, Laukminiškės kaime, įkurtas etnografinis ir memorialinis muziejus.

Rugsėjo 6 d., šeštadienį, 6 val. v. Giedros korporacija maloniai kviečia visus atvykti į A. Budrytės monospektaklį „Une Baye“.

R. R.



1939 m. Lietuvoje. Iš k.: Giedrė Kalvėnaitė (Unės krikšto dukra), Unė Babickaitė, Baniutė Mašiotaitė ir Petras Mašiotas.

Iš asmeniško Baniutės Mašiotaitės Kronienės archyvo

Stovyklautojų paveiksle – šeimų atvykimas į Ameriką



Šis paveikslas, sukurtas šią vasarą per jaunučių ir moksleivių stovyklas, užima Dainavos stovyklavietės Baltųjų rūmų salės sieną. Jis vaizdžiai parodo stovyklautojų senelių, tėvelių ir net jų pačių kelionę iš Lietuvos į Ameriką.

„Ši mintis man atėjo klausantis knygos ‘Manėm, kad greit grįšim’ pristatymo”, – pasakojo Jaunųjų ateitininkų sąjungos Centro valdybos pirm. Laima Aleksienė. – Pagalvojau, kaip būtų gerai, kad jaunučiai su savo seneliais ar tėvais pasikalbėtų apie jų išvykimą iš Lietuvos daugiau nei tik ‘pabėgom per karą’. Suprasdama, kad vaikai sunkiai prisimena tėvelių pasakojimus, paprašiau, kad patys tėveliai parašytų savo šeimos istorijas ir atvežtų į stovyklą.”

Stovyklos vadovė Andrytė Siliūnaitė kai kuriuos pasakojimus perskaitė pamokos metu, išryškindama įvairias situacijas – vieni bėgo nuo karo, o kiti atvyko palyginti neseniai. Po to vaikai ant žemėlapių piešė taip, kaip jie įsivaizdavo savo šeimų keliones į JAV, o vadovė aplink Lietuvos žemėlapių suklijavo šeimos nuotraukas. Per moksleivių stovyklą stovyklautojai padailino paveikslą, nupiešdami šiuolaikiškus lietuviškus simbolius. „Paveikslas labai išpūdingas. Džiaugiuosi, kad prie jo prisidėjo įvairios kartos”, – sakė Laima Aleksienė.

JAS CV info



Parengė Vitalius Zaikauskas

LIETUVA IR PASAULIS

Pasmerkta Rusijos invazija į Ukrainą

Vilnius/New Yorkas (ELTA) – Rugpjūčio 28 d. sušauktame neeilinia-me Jungtinių Tautų (JT) Saugumo Ta-rybos posėdyje Lietuva griežtai pa-smerkė Rusijos invaziją į Ukrainą. Lietuvos nuolatinė atstovė JT am-basadorė Raimonda Murmokaitė pa-brėžė, kad Rusijos veiksmai yra aki-vaizdus JT Chartijos ir kitų tarptauti-nės teisės normų bei principų pažeidi-mas. „Ukrainai reikia ne Rusijos ‘hu-manitarinių’ konvojų. Jai reikia, kad Rusija laikytųsi tarptautinės teisės normų ir principų, gerbtų JT Chartiją. Lietuva ragina Rusiją kuo skubiau ati-traukti savo karines pajėgas, ginkluo-tę iš Ukrainos, nutraukti paramą se-paratistams”, – sakė ambasadorė. Saugumo Taryboje Lietuvos atsto-vė atkreipė dėmesį į humanitarines

krizės pasekmes – skaičiuojama, kad konflikto metu jau žuvo daugiau nei 2 000 civilių gyventojų, apie 200 tūkst. žmonių buvo priversti palikti namus, konflikto paliestoje teritorijoje gyvena beveik 4 milijonai žmonių. „Turime už-tikrinti, kad tie, kas sukėlė šią tragediją, būtų patraukti atsakomybėn”, – po-sėdyje teigė Lietuvos nuolatinė atstovė. JT Saugumo Tarybos posėdis su-šauktas Lietuvos iniciatyva, reaguo-jant į pranešimus apie Rusijos įsiver-žimą į Ukrainos teritoriją. Posėdyje pasisakęs JT generalinio sekretoriaus pavaduotojas politikos klausimais Jeff-rey Feltman pažymėjo, kad padėtis Uk-rainoje kelia didelį nerimą, ir pabrėžė, kad negalima leisti situacijai toliau blogėti.

Aptars papildomas saugumo priemonės

Vilnius (BNS) – Per susitikimą su JAV prezidentu Barack Obama ir NATO viršūnių susitikime Wales Pre-zidentė Dalia Grybauskaitė žada kalbėti apie papildomas saugumo priemones Baltijos regionui. „Kalbėsime konkrečiai, ko reikia, kaip reikia stiprinti papildomas sau-gumo priemones mūsų regione, ką būtų galima dislokuoti, kaip. Viešai jo-kių detalių negalime diskutuoti”, – sakė valstybės vadovė. Anot jos, labai svarbus ir JAV pre-

zidento dėmesys Lietuvai, Latvijai, Es-tijai, Lenkijai. Ji pabrėžė, kad B. Oba-ma susitikimas su Baltijos šalių vado-vais Taline, reiškia, šio regiono prob-lemos suprantamos. Prezidentė tvirtino, kad Wales taip pat turi būti apsispręsta dėl paramos Ukrainai, Gruzijai, Moldovai. Rugsėjo 3 d. Taline susitiks JAV ir Baltijos valstybių prezidentai. Rugsė-jo 4–5 dienomis Wales vyks NATO vir-šūnių susitikimas.

LLRA teršė Lietuvos lenkų vardą

Vilnius (ELTA) – Buvusio Aukš-čiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Sei-mo nario Ryšardo Maceikianeco nuo-mone, tai, kad Valdemaro Tomaševskio vadovaujama Lietuvos lenkų rinkimų akcija (LLRA) buvo priversta palikti valdančiąją koaliciją, yra gera žinia Lie-tuvai ir ypač čia gyvenantiems len-kams. Pasak R. Maceikianeco, ši partija Lietuvos lenkų vardą tik teršė įvairio-mis provokacijomis. Apskritai, LLRA

net negalima vadinti politine partija, nes ji labiau panaši į giminystės pa-grindu suformuotą interesų grupę. „Dabar LLRA užsiims tuo, ką moka ge-riausiai – kelti triukšmą. Jie puls va-žinėti į Lenkiją, vaikštinėti į ambasa-das ir skūstis, kaip jiems negerai. Jų mąstysenaį kitas kelias nesupranta-mas. Ir taip truks be galo, jei šios gru-pės veikla nesusidomės teisėsaugos institucijos”, – spėjo R. Maceikianecas.

Vilniaus šauliai remia Ukrainos karius ir jų šeimas

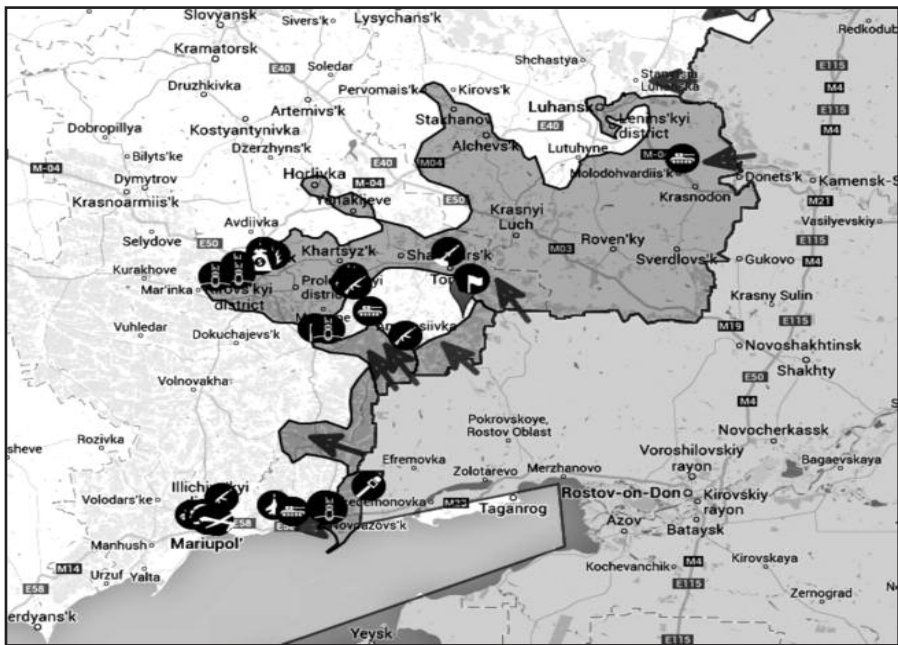


Ukrainos karių vaikai jaunųjų šaulių stovykloje Lietuvoje
Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės nuotr.

Vilnius (Karaliaus Mindaugo šau-lių 10-osios rinktinės info) – Lietuvos šaulių sąjungos nariai Vilniuje surin-ko paramą Ukrainos kariams ir su-rengė jų vaikams stovyklą Lietuvoje. Vilniaus šaulių kuopos nariai už savo lėšas nupirko 300 sausų maisto da-vinių, kurie į Ukrainą bus išskraidin-ti su Lietuvos humanitarinės pagalbos siunta. Remiant Lietuvos šaulių są-jungai, Lietuvoje rugpjūtį lankėsi Uk-rainos rytuose kovojančių karių ir per-sekiojamų Krymo totorių vaikai. Ke-

lioms dešimtims vaikų surengtos eks-kursijos Vilniuje, Trakuose, Klaipėdo-je ir Palangoje, jie stovyklavo jaunųjų šaulių stovykloje Tauragėje. „Ukrainos saugumas yra ir Lie-tuvos saugumas, todėl pagal išgales turime paremti ukrainiečius, kurie susiduria su Rusijos agresija”, – sako Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės vadas Tomas Grabauskas. Šioms akcijoms Vilniaus šaulių kuopos nariai per kelias dienas suau-kojo daugiau kaip 10 tūkst. litų.

Dėl smurto Ukrainoje kalta Rusija



New Yorkas (ELTA) – Jungtinių Tautų (JT) Saugumo Taryba neeilinia-me posėdyje rugpjūčio 28 d. pareikala-vo Rusijos atitraukti savo kovotojus iš naujo fronto Rytų Ukrainoje ir paga-rsino sankcijomis. Susitikimas surengtas netrukus po to, kai Kijevas pranešė, kad dvi Ru-sijos tankų ir karinių transporto prie-monių kolonos paleido raketas į Uk-rainos pasienio postą ir kirto sieną. JAV ambasadorė JT Samantha Po-wer teigė, kad Rusijos pajėgos Ukrainos pasienyje yra didžiausios nuo jų dislo-kavimo pradžios gegužės pabaigoje. „Rusija manipuliavo, suklaidino ir tie-siai melavo”, – sakė S. Pauer. NATO, Ukrainos prezidento Petro Porošenkos, separatistų, JAV ir JT Sau-gumo Tarybos pirmininko pareiški-mai ketvirtadienį nepaliko abejonių, kad Rusijos pajėgos kirto sieną į Uk-rainą. Pareiškimuose remiamasi Uk-rainos vidiniais pranešimais, palydovų nuotraukomis, kuriose užfiksuoti šar-vuočiai, ir net Rusijos karių fotografi-jomis, iš kurių vienoje kariškis išiam-žino prie karinės technikos. Remiantis ketvirtadienio duome-nimis, separatistų arsenalą sudaro iki 100 tankų, 80 šarvuočių, 500 prieštan-

kinių ginklų ir daugiau nei 100 artilje-rijos vienetų, informavo Didžiosios Bri-tanijos ambasadorius Mark Lyall Grant, dabartinis Saugumo Tarybos pirmi-ninkas. Rusija tiesiogiai parūpino be-veik visą šią ginkluotę, pažymėjo M. L. Grant. JAV prezidentas Barack Obama taip pat apkaltino Rusiją esant ats-a-kingą už smurtą Rytų Ukrainoje. B. Oba-ma sakė, kad mūšiai yra ne šalyje ki-lusio vietinių sukilimo, bet „didelio Rusijos vaidmens” padarinys. JAV pre-zidentas krizę aptars su Europos šalių vadovais NATO viršūnių susitikime kitą savaitę. Ukrainos premjerui Arsenijui Ja-ceniukui pareiškus, kad šalis vėl mėgins tapti NATO nare, Aljanso generalinis sekretorius Anders Fogh Rasmussen teigė, kad gerbs tokį jos norą. A. F. Rasmussen primygtinai pa-ragino Maskvą toliau nekurstyti konf-likto Ukrainoje. „Mes raginame Rusiją sustabdyti nelegalius savo veiksmus, nu-traukti paramą ginkluotiems separa-tistams ir imtis skubių ir įtikinamų žingsnių šiai rimtai krizei deeskaluoti”, - kalbėjo jis po skubiai sušaukto NATO Tarybos posėdžio.

Mogherini taps ES diplomatijos vadove?

Briuselis (BNS) – Italijos užsienio reikalų ministrė Federica Mogherini turi tapti naująja Europos Sąjungos (ES) išorės politikos vadove, sakė keli šaltiniai Europoje. 28 ES vadovai Briuselyje sprendžia, kas šiame viename svarbiausių Ben-drijoje postų pakeis Catherine Ash-ton. Tai antras bandymas penkeriems metams paskirti žmogų į šį postą. Lie-pos mėnesį Rytų Europos šalių vadovai blokavo F. Mogherini paskyrimą, teig-

dami, kad ji yra nepatyrusi ir pernelyg artima Maskvai. Tačiau rūpestingas Italijos prem-jero Matteo Renzi lobizmas nuo pra-ėjusio mėnesio sušvelnino opoziciją, o Roma parėmė griežtesnes sankcijas Rusijai, nors ši yra viena svarbiausių Italijos prekybos partnerių. ES vadovai taip pat sieks pakeisti Europos Vadovų Tarybos pirmininką Herman Van Rompuy, kurio darbas yra koordinuoti 28 Bendrijos šalių va-dovų politiką.

Al Assad – ne kovos partneris

Paryžius (BNS) – Sirijos prezi-dentas Bashar al Assad yra ne Vakarų šalių partneris kovoje su terorizmu, o veikiau islamo ekstremistų, siaubian-čių Siriją ir Iraką, sąjungininkas, per-spėjo Prancūzijos prezidentas Fran-cois Hollande per ambasadorių iš viso pasaulio susitikimą Paryžiuje. „Syrian Observatory for Human Rights” (SOHR) duomenimis, džiha-distų grupuotės „Islamo valstybė” (IS) kovotojai, užėmę oro pajėgų bazę Siri-

jos šiaurės rytuose ir paėmę į nelaisvę įkaitus, įvykdė egzekucijas daugybei karių. SOHR atstovai teigė, kad į ne-laisvę paimti kariai, kuriems buvo vyk-domos egzekucijos, bandė gelbėtis ir pa-bėgti iš oro bazės. Neaišku, kas vy-rams nutiko, tačiau IS šalininkų in-ternete paskelbtose nuotraukose matyti mažiausiai septyni nušauti įkaitai. JAV vykdė oro antskrydžius prieš IS pozicijas Irake ir svarstė tokią gali-mybę Sirijoje.

Du kartus pasirodyti pokylyje su ta pačia suknele – šiuokštu!

Art déco ištakos Vilniuje iki 1940-ųjų (III)

RAIMUNDAS MARIUS LAPAS

Nauji laikai – nauji aprėdai. Art déco drabužių buvo neįmanoma nepastebėti: jie žėrėjo itin kruopščiai prisiūtais karoliukais, įvairių formų ir spalvų blizgučiais, simetriškais raštais bei gėlėmis. Prie stilizuotų medžiagų buvo derinami itin moteriški aksesuarai: mažos skrybėlaitės, dažnai puoštos plunksnomis, atvira avalynė, šilkinės kojinitės, boa, keliais sluoksniais dėvimi karoliai.

Art déco, kurį suvokiame kaip praeities ir Naujųjų laikų stilistikos mišinį, IV dešimtmetyje klestėjo visoje Europoje – net tolimame Vilniuje.

**Elyt, tu meili, gražias
kojas kam turi?**

Pati prašmatniausia parduotuvė tarpukario Vilniuje buvo brolių Jabłkowsky prekybos namai. Pagrindinė jų parduotuvė buvo įsteigta Varšuvoje dar 1884-aisiais. Pajutę galimų pirkėjų rinką Vilniaus krašte, Podolėje, Tarybų Sąjungoje bei Ukrainoje, bendrovės savininkai nutarė steigti filialą Vilniuje. Ir štai, tuoj po karo, 1919 m., pagrindinėje miesto gatvėje, Mickevičiaus gatvė nr. 18, parduotuvė atvėrė savo duris. Iki tol vilniečiai tokios milžiniškos parduotuvės savo mieste nebuvo matę. Moteriški, vyriški, vaikiški drabužiai, audiniai, kvepalai. Veikė ir kirpykla. Čia taip pat buvo parduodami kailiniai, kuriais Vilnius nuo seno garsėjo. Didelis odos gaminių – lagaminų, portfelių, rankinių pasirinkimas. O kur dar baldai, virtuvės reikmenys, porcelianas? Viskas po vienu milžinišku stogu. Prekės iš Berlyno, Paryžiaus, Londono, Roterdamo ir kitų mados centrų. Net ir mažieji brolių Jabłkowsky namų lankytojai neliko nuskriausti. Parduotuvėje specialiai vaikams buvo įkurta kino salė. Mamos, prašome – apsipirkite pas mus, vaikučiams čia tikrai nebus



„Fortūnos“ bei „Triumfator“ saldinių pavydžiai. Vilnius, 1935–1939

nuobod. Mickevičiaus gatvėje įsikūrusioje universalinėje parduotuvėje dirbo net 120 tarnautojų! Kaip buvo reklamuojama, „dvidešimt parduotuvių po vienu stogu“ – tokie milžiniški buvo brolių Jabłkowsky prekybos namai!

Savo pasirinkimu ir kokybe brolių Jabłkowsky prekybos namai galėjo drąsiai prilygti Paryžiaus „Galerie Lafayette“, Londono „Harrods“ ar Čikagos „Mars Hall Fields“. Čia buvo organizuojamos „baltųjų savaitės“ (t. y. baltinių išpardavimai), ne sezoninių rūbų nukainavimo akcijos ir t. t. Na, o vilnietiškas filialas nė kiek nenusileido savo „didžiajam broliui“ Varšuvoje.

Stilingos buvo ne tik Vilniaus Mickevičiaus, Trakų, Do-

minikonų, Vokiečių, kitomis senamiesčio gatvėmis vaikštinėjančios damos, bet ir ...kabareto šokėjos! Turiu šešias tarpukario Vilniaus kabareto šokėjų (arba, kaip sako mano artimas bičiulis bei kolekcininkas iš Kauno – „žavingų plaštakių“) nuotraukas. Visos jos – tradicinio atviruko formato (galbūt buvo pardavinėjamos tuose kabaretuose?). Kitoje pusėje – antspaudukas „Foto – Cynkografija ARS Wilno, Tartarska nr. 1 róg Mickiewicza“. Aha – fotografas savo studiją buvo įkūręs Totorių ir Mickevičiaus gatvių sankryžoje. Bet kur gražuolės šoko? Galbūt kaimynystėje? Mickevičiaus nr. 9 buvo įsikūręs *Restauracja – Bar – Dancing*

Bukiet, o netoliese, Mickevičiaus nr. 25 – kabaretas *Zacisze*. Abiejų užėigų savininkai užtikrindavo pirmos klasės virtuvę, didelį alkoholinių gėrimų pasirinkimą ir geriausią vietinių bei užsieniečių atlikėjų programą. Kabaretai dirbo iki trečios valandos nakties.

Š. m. balandžio mėnesį Čikagoje vykusioje konferencijoje „Roaring 20s in Poland“ susipažinau su Duke universiteto slavistikos fakulteto vadove Beth Holgrem. Jos paskaita „From the Legs Up: The Fall of and Rise of the Chorus Girl in Warsaw's Roaring 20s“ buvo labai įdomi. Panočiau su ja asmeniškai susipažinti. Parodžiau jai savo vilniečių „plaštakių“ nuotraukas. Ji buvo sužavėta: „Nesvarbu, ar tai Varšuvoje, ar kiek toliau Vilniuje – kabaretų šokėjos buvo talentingos, gražios, o jų sceniniai kostiumai buvo tikrai skoningi, siuvami pagal paskutinį mados žodį“ Gryna tiesa!

Užbaigiant madų temą šio straipsnio rėmuose, reikėtų pastebėti dar štai ką: kai kurie to laikmečio dailininkai savo tapyboje bei grafikoje net liaudies drabužius sugebėjo pateikti art déco dvasioje. Kalbu pirmiausia apie Zofia Stryjeńska (1891–1976), kuri kartu su Olga Boznańska bei Tamara de Lempicka tapo viena garsiausių tarpukario Lenkijos dailininkių. 1932 m. Lenkijos Pašto ir telegrafo ministerija išleido įvairių Lenkijos regionų liaudies drabužių atvirukų komplektą. Vienoje jų – mergina „suartdekintu“ Vilniaus krašto kostiumu. Nors Stryjeńska gyveno Krokuvoje, akivaizdu, kad ji buvo gerai susipažinusi su Vilnijos liaudies drabužiais.



Madingos vilnietės pirkdavo rūbus tik brolių Jabłkowsky prekybos namuose (Mickevičiaus gatvėje nr. 18)



„Žavinga plaštakė“ – Vilniaus kabareto šokėjos. ARS fotostudijos nuotraukos. Vilnius, 1930



Štai tokiose vokeliuose buvo saugomi nuotraukų negatyvai. Chaim Kolysz fotolaboratorijos (Mickevičiaus gatvėje nr. 4) firminis vokelis



1937 m. vaidybinio filmo *Ty, co w Ostrej świecisz Bramie* („Tu švieti ties Aušros vartais“) reklaminis lankstinukas

Ne Europos centras

Tarpukario Vilnius nebuvo didelis turistų traukos centras. Žmonės gal labiausiai keliaudavo į „Kaziuką“ ar pramonės ir žemės ūkio parodas, tačiau viešbučių bei pensionatų mieste netrūko. 1937 m. adresų knygoje *Księga Adresów Miasta Wilna, Urzędów, Handlu, Przemysłu, Rzemiosł, Wolnych Zawodów, Zakładów Naukowych itp.* jų – dešimt. Patys prašmatniausi viešbučiai – „Bristol“ bei „Georges“ (abu Mickevičiaus gatvėje) ir „Europa“ (Dominikonų nr. 1). Įdomu tai, kad „Europos“ viešbutis sekė tradiciją savo svečiams dalinti firminius lipdukus, kurie buvo klijuojami ant lagaminų. Kuo daugiau tokių reklaminių lipdukų būdavo ant lagamino, tuo didesnis keliautojas buvo jo savininkas. Išdidžiai skambantis „Hôtel d'Europe“ savo lagaminų lipdukus spausdino ne kokioje vietinėje Vilniaus spaustuvėje, o Leipcige, Vokietijoje, pas F. Georg Gerhardt. Pagal dizainą juos galima drąsiai priskirti prie art déco miniatiūrinių kūrinių.

Kiekvienoje nuotraukoje – ir fotografas, ir žiūrovas

Tarpukario metais fotografija buvo viena išskirtiniausių Vilniaus meninio gyvenimo sričių. Vilniaus fotografų klubas vertintas kaip viena prestižiškiausių Lenkijos menininkų sąjungų. Kai kurie to meto lenkų meninės fotografijos tyrinėtojai buvo linę pripažinti, jog Vilniaus fotografai besąlygiškai pirmauja. Jų ryškiausias atstovas – Jan Bułhak.

Jis buvo ne tik kūrėjas, teoreti-

kas, bet ir nenuilstantis publicistas bei aktyvus fotografinio gyvenimo puoselėtojas. Apie Vilniaus fotografų bendruomenę būtų galima parašyti daug – tai ir Fotografų entuziastų asociacijos, ir Vilniaus fotografų klubo istorija ir veikla, ir meninės fotografijos parodų rengimas (pvz., 1927 m. Adomo Mickevičiaus gimnazijoje įvyko Pirmoji nacionalinė meninės fotografijos paroda), ir leidyba (*Almanach fotografiki Wileńskie* – 1931m., *Almanach fotografiki Polskiej* – 1934 ir 1937m., *Przegląd Fotograficzny*). Šių leidinių viršeliai savo dramatišku spalvų deriniu bei šriftų parinkimu atspindi art déco dvasią. Prie jų apipavidalinimo prisilietę gabieji fotografas / leidėjas Stanisław Turski ir grafikas Jan Kruszyński.

Vilniaus miesto fotografai – tiek profesionalai, tiek mėgėjai – naudojo populiariuosius amerikietiškus Kodak fotoaparatus bei juostas. Nuotraukoms bei negatyvams buvo spausdinami specialūs firminiai vokeliai. Chaim Kolysz fotolaboratorijos (Mickevičiaus gatvė nr. 4) vokelis – puikus art déco reklaminės grafikos pavyzdys.

Ten, ekrane sužibus

1937 m. Lenkijos kino teatruose pasirodė „wielki film religijny“ („didysis religinis filmas“) *Ty, co w Ostrej świecisz Bramie* („Tu švieti ties Aušros vartais“). Ši „Falanga“ kino studijos filmą režisavo Jan Nowina-Przybylski, scenarijaus autorius Tadeusz Kończyc, muziką parašė kompozitoriai Jan Maklakiewicz ir Wiktor Krupiński, o jį įgarsino Varšuvos operos choras. Filme vaidino aktoriai Mieczysław Cybulski (inžinierius Ryszard Malewicz), Maria Bogda (Ryszard mylimoji Marija), Lena Żelichowska (Irma), Tekla Trapszo (Ryszard motina), Kazimierz Junosza-Stepowski (baronas), Artur Socha (inžinierius), Stanisław Sielański (Kwiatek), Feliks Szczepański (Stefan, Ryszard bičiulis), Nina Świerczewska (Julisia), Jan Kurnakowicz (Józiuk), Helena Buczyńska (Petronela), Wanda Jarszewska (keleivė), Aldona Jasińska (pardavėja).

Jaunas inžinierius Ryszard Malewicz kartu su savo motina gyvena Vilniuje. Jis ieško tokio darbo, kuris suteiktų normalų pragyvenimo šaltinį ir leistų susituokti su mylimąja Marija. Karo ministerija susidomėjo jauno inžinieriaus išradimu ir netrukus jis iškviečiamas į Varšuvą. Vilniuje likusios motina ir mylimoji sulaukė žinios, kad Ryszard tapo traukinio avarijos auka. Iš tikrųjų Ryszard buvo pagrobtas

saugumiečių – juos irgi sudomino Ryszard išradimas. Viena iš saugumiečių, vardu Irma, išsimylė jį. Sužinojusi apie Mariją, Irma bando Ryszardą priversti išduoti savo išradimo paslaptį. Jos metodas žiaurus – terorizuoti Mariją jo akivaizdoje. Tačiau netikėtai Irma užtinka Mariją besimeldžiančią prie Aušros vartų Šv. Mergelės Marijos portreto. Saugumietė priblokšta – ji nori atgailauti. Jai sugrįžus į slėptuvę be Marijos, saugumiečiai ruošiasi kankinti Ryszardą. Irma netikėtai įsikiša ir žūsta nuo bendrininkų rankų. Ryszard pabėga.

Filmo reklamai buvo išleisti lankstinukai ir plakatai. Juose, kaip ir filmo dekoracijose (sukurtose Jacek Rotmil, Stefan Norris ir Józef Gaweński), atsispindi tipiškas anuometinis art déco. Laimei, ir plakatai, ir pats filmas, išliko iki šių dienų.

Saldžioji reklama

Saldainius mėgdavo visi – nuo žilagalvių močiukių iki mažų vaikučių. Jie mūsų šalyje turi senas gamybos tradicijas. Jau 1886 m. šokolado pramonė atkeliavo į Lietuvą. Pirmąjį šokolado ir saldainių fabriką Vilniuje įkūrė Moise Abramson. O kad žmonės pirktų tavo gaminius (o ne konkurento!), buvo svarbi prekinė išvaizda ir reklama.

Anuometiniame Vilniuje buvo septyni ar aštuoni šokolado fabrikai bei fabrikėliai, tačiau populiariausi, ko gero, buvo „Fortūna“ (Rusų gatvė nr. 5) ir „Triumfator“ (Pylimo gatvė nr. 58). Ypač gražūs buvo šių įmonių produktų ipakavimai – saldainių dėžutės bei popierėliai. Juose – ne tik moderniškos art déco abstrakčių linijų kompozicijos, bet ir dramatiški piešiniai – pavyzdžiui, drąsūs romėnai gladiatoriai savo karietose. Štai mano rankose simpatiškas „Fortūnos“ bendrovės ananasių šokoladukų popierėlis, nupieštas art déco stiliuje. Etiketės autorius net nepabūgo palikti jame savo autorystės pėdsakus. Kampe – monograma su inicialais KW. Kas jis – ar ji, to mažo kūrėlio autorius ar autorė? Ko gero, tokius šokoladukus Mickevičiaus gatvėje smaližiaudavo muziejininkė Uma Olkienicka ar dailininkas Vladas Drėma?

„Bugatti“ – tai jėga!

Galbūt nustebsite sužinoję, jog „Bugatti T 40“, pagamintas 1926–1930 metais, buvo matomas ir Vilniaus gatvėse? Pagal Lietuvos Centrinio valstybinio archyvo saugomą dokumentą automobilis buvo keturvietis. Tai reiškia, kad



Vilnietiški liaudies drabužiai art déco dvasioje. Dailininkės Zofia Stryjeńska 1932 m. sukurtas atvirukas

jis ne sportinis, o „Gran Turismo“ tipo, nes sportiniai „Bugatti“ dažniausiai būdavo dviečiai ir su galingesniais varikliais. Vilniuje važinėjęs „Bugatti“ buvo su keturių cilindų, keturtakčiu varikliu, kurio darbo tūris 1496 cm³, galia – 45 AG (esant 4500 aps./min.). Ratų dydis – dar viena įdomi smulkmena, sutinkama daugelyje tarpukario dokumentų apibūdinant automobilius, taip pat nurodyta yra ir minėtame sąraše: „Bugatti“ ratai – 720x125.

Kam priklausė šis automobilis? Turėtų būti neeilinis Vilniaus miesto gyventojas. Sąrašas nurodyta pavardė – Kędzior Aleksander. Savininkas gyveno Ukmergės gatvėje nr. 6, o automobilį laikė garaže kitoje gatvės pusėje, adresu Ukmergės nr. 5. Tai buvo aukšto rango Lenkijos kariuomenės karininkas, 1934–1936 metais Vilniuje vadovavęs artilerijos divizijai. 1937 metais jis buvo paskirtas Lenkijos Respublikos karo atašė Ispanijoje ir tikriausiai vykdyti naujų pareigų iš Vilniaus išvyko su „Bugatti T 40“.

Tai dar vienas prabangos ženklas – ir ne kažkur Paryžiuje, Milane, o Vilniuje.

Štai ir pasivaikščiojome po prieškarinį dekadentišką Vilnių. Pastebėjote, kad šiose vinjetėse nedaug buvo lietuviškų pavardžių, bet tokia buvo to meto realybė, tokia demografija. Daugumą miesto gyventojų sudarė žydai, lenkai, lietuvių buvo mažuma. Taip pat beveik nepalietė meno ir architektūros – iš dalies todėl, kad tik vienas kitas vilnietis menininkas kūrė art déco dvasioje (bene ryškiausia – Vladas Drėmos ir Vytauto Kairiūkščio tapyba). Tačiau iš pat pradžių šio pasakojimo tikslas buvo apžvelgti art déco apraiškas kasdieniniame gyvenime – interjeruose, buityje, madoje. Ir tai, kas ten buvo sukurta, byloja mums, jog Vilniaus gyventojų neaplenkė svaiginantys modernizmo vėjai.

Pabaiga

Istoriniai eksponatai iš R. M. Lapo archyvo



Viešbučių lipdukai lagaminams buvo populiarius ir Vilniuje. 1935 m. „Europos“ viešbučio Dominikonų gatvėje lipdukas



Parengė Dainius Ruževičius

SPORTAS

Lietuvos futbolo legionieriai – nevalgę



Pirmąją sezono dalį iki liepos Lietuvos stipriausioje futbolo lygoje rungtyniaujanti Alytaus „Dainava“ atrodė kaip kur kas žemesnio diviziono komanda, visi jos varžovai be išimties laimėdavo prieš Alytaus futbolininkus ir įmušdavo į jų vartus tiek įvarčių, kiek tądien netingėdavo. Perėjimų langas, per kurį į Alytų susirinko ne viena dešimtis legionierių, atrodė komanda sustiprinęs, tačiau komandos rezultatų tai nepagerino. Bet iki praėjusio ketvirtadienio nė vieno taško atsinaujinusiai „Dainavai“ iškovoti nepavyko.

Tiesa, ne visi legionieriai Alytaus komandoje užsiliko. Užsienio futbolininkai po truputį kelia iš Alytaus sparnus. Vienas tokių žaidėjų pats kreipėsi į žiniasklaidą, norėdamas pasidalinti savo išpūdžiais iš Alytaus, tiesa, nenorėdamas viešinti savo pavardės.

„Lietuvos futbolininkai, aistruoliai ir žmonės, kurie ateina į futbolą, turi žinoti tiesą, turi žinoti kas vyksta jų futbolo klube, jų namuose.

Alytus – puikus miestas, čia yra šaunus stadionas, čia futbolą galima išvystyti iki nebūtų aukštumų. Todėl aš kviečiu komandos vadovus gerbti futbolininkus, kaip žmones, Nereikia šypsotis į akis, o už jų apkalbėti. Tada atsiras pergalės, būsite čempionais“, – kalbėjo su „Dainava“ atsisveikinęs futbolininkas.

Šiomet „Dainavą“ į savo kontrolę perėmė verslininkai iš Vakarų Europos. Vieninteliu klubo savininku ir jo prezidentu tapo italas Giuseppe Greco, klubo direktoriumi – prancūzas Marc Fourmeaux.

Jie treniruoti klubą pakvietė baltarusį Sergejų Aleinikovą. Tačiau šio trenerio vadovaujami alytiškiai neiškovojo nė vieno taško ir gegužei baigiantis S. Aleinikovas buvo atleistas, o į jo vietą paskirtas Marco Ragini iš San Marino.

Iki pat vasaros pertraukos „Dainava“ turėjo tik ribotą ne pačių geriausių Lietuvos futbolininkų skaičių, kadangi jos savininkai neskubėjo padengti klubo skolų ir Lietuvos futbolo federacija buvo uždraudusi klubui registruoti naujus žaidėjus. Keli užsieniečiai, atvykę į Alytų M. Fourmeaux kvietimu, galėjo tik treniruotis su komanda, bet negalėjo jai atstovauti per oficialias rungtynes. Vienas iš tokių – senegalietis Aly Cisse. Tačiau vasarą šis futbolininkas išvyko į Italiją. Anot mūsų pašnekovo – dėl to, kad Lietuvoje jam teko badauti.

Žodinis konfliktas su klubo prezidentu įvyko dėl to, kad klubas nemokėjo net už futbolininkų maitinimą. Tad Ali prezidentui ir drėbė: kodėl aš rytoj privalau žaisti, jeigu aš jau dvi dienas nevalgiau, nes negavau iš jūsų pinigų?

„Tam, kas domisi, kokie yra ‘Dainavos’ komandos reikalai, suprantama idomu, kur dingio talentingas žaidėjas Ali Cisse, kuris prisijungė prie komandos kovą. Jo neregistravo, kadangi vaikas norėjo... valgyti. Žodinis konfliktas su klubo prezidentu įvyko dėl to, kad klubas nemokėjo net už futbolininkų maitinimą. Tad Ali prezidentui ir drėbė: kodėl aš rytoj privalau žaisti, jeigu aš jau dvi dienas nevalgiau, nes negavau iš jūsų pinigų? Kaip žaidėjas gali atsi-

duoti treniruotėms ir gerai žaisti per rungtynes, kai jis nežino: pavalgys šiandien ar ne?“, – retoriškai klausė buvęs „Dainavos“ legionierius. Ir A. Cisse, ir kitiems „Dainavos“ futbolininkams tekdavo miegoti po du vienoje lovoje.

„Profesionaliam žaidėjui svar-

bus yra atsistatymas. O dalintis viena lova su kitu futbolininku, kadangi po stogu yra labai ankšta – labai abejotinas poilsis... Tokia absurdiška situacija privertė futbolininką pareikalauti iš vadovybės bent šiek tiek tokios pagarbos. Už tai jis buvo nedelsiant išbrauktas iš komandos. Nes visi atvykę ‘Dainavos’ futbolininkai gyvena viename name, miega po du vienoje lovoje. Todėl Ali ir išvažiavo. Jis matė, kad nuo kovo niekas čia nesikeičia“, – kalbėjo nenorėjęs prisistatyti futbolininkas.

Buvęs „Dainavos“ treneris S. Aleinikovas pasvarę vertėsi vien tik jaunais lietuviais. Jį pakeitęs M. Ragini norėtų, kad jo komandoje lietuvių nebūtų iš viso. „Kadangi moku italų kalbą, ne kartą girdėjau trenerius kalbant, kad jeigu turėtų galimybę, jie visus lietuvius pašalintų iš komandos. Jokios pagarbos lietuviams ‘Dainavoje’ nėra. Aš manau, kad jeigu nusipirkai klubą kitoje šalyje, turėtum gerbti jos šeimininkus, tuos, pas kuriuos į svečius atvykote.“

Pagrindinė tarpusavio bendravimo Alytaus komandoje kalba – italų. „75 procentus treniruotės laiko kalbama itališkai. Ar lietuviai, žaidžiantys ‘Dainavoje’, turėtų mokytis italų kalbos? Aš nemanau“, – sakė su Alytaus klubu atsisveikinęs futbolininkas.

Buvusi NBA žvaigždė kaulija pinigų parduotuvėje



JAV krepšinio legenda Allen Iverson priverstas kaulyti pinigus parduotuvėse, kad galėtų prasimaitinti, nors per savo karjerą yra uždirbęs apie 154 mln. JAV dolerių.

Buvęs NBA žaidėjas buvo pastebėtas Atlantos „Lennox Mall“ prekybos centre kaulijant iš pirkėjų smulkius pinigus. Kai kurie pirkėjai tikino, kad A. Iverson atrodė nemaloniai ir įkyriai reikalavo pinigų. Pasiskundus keliems jų centro apsaugos darbuotojams, A. Iverson buvo išprašytas iš parduotuvės.

Vienas iš apsaugos darbuotojų tikino, kad jam buvo labai sunku matyti tokį A. Iverson. „Buvo labai graudu matyti tokį Alleną. Juk jis buvo mano jaunystės stabukas. Tikiuosi, kad krepšinio legenda susiims ir sugrįš prie buvusio žvaigždėto gyvenimo“, – teigė prekybos centro apsaugos darbuotojas.

39-erių A. Iverson gyvenimas apsisvertė aukštyn kojomis, kai šis netikėtai baigė krepšininko karjerą. 14 metų NBA kovoje A. Iverson 2009 metais nesurado nė vienos komandos, kuri norėtų matyti jį savo gretose.

Nors A. Iverson turi taip vadinamą NBA pensiją, kuri leistų buvusiam krepšininkui gyventi be didesnių rūpesčių, tačiau jis ją gaus sulaukęs 55 metų.

Teigiama, kad per savo karjerą A. Iverson užsidirbo 154 mln. JAV dolerių, o visas jo turas vertintas 200 mln. Tačiau žaidėjas kosminiu greičiu leido turėtus pinigus prabangai, moterims ir draugams.

2012 metais, kai skyrėsi su savo žmona, kuri išreikalavo nemenką pinigų sumą, o po to dėl skolų neteko ir namo, A. Iverson oficialiai teisme pareiškė: „Aš net neturiu pinigų nusipirkti mėsainių.“

Remkime
Draugo fondą
WWW.
draugofondas.org

Taip nutįsta gija, jungianti nepasiekiamai tolimus lietuvių kraštus po Pietų Kryžiumi – Braziliją ir Australiją, gundanti pratesti lietuvių pasaulio istorijos pasakojimą, kurio herojai gyveno ir dirbo stengdamiesi nenutolti nuo lietuviybės.

Net šiandienio susisiekimo sąlygomis europiečiui Australijos žemynas – tolimas pasaulio kraštas, į kurį vis dar emigruojama iš Didžiosios Britanijos, Airijos, Graikijos. Tačiau lietuviams jis nebuvo tolimesnis nei už geležinės uždangos atskirta Lietuva. Australija tapo beveik pirmuoju kraštu, kuris paviliojo neviltin puolusius karo pabėgėlius iš Vakarų Europos. 1947 m. iš DP stovyklų žvalgydamiesi į Pietų pusrutulį lietuviai – politiniai pabėgėliai, ypač geografijos ir pasaulio ūkio ekspertai, Pietų Amerikos šalių nelaikė geriausiu pasirinkimu. Analizuojantys tarptautinę padėtį, ekonominę raidą ir dalydami išeiviams patarimus jie po JAV ir Kanados minėdavo Pietų Afrikos ir Australijos privalumus. Tačiau dėl įvairių priežasčių lietuvių pasaulio pakrastyje atsidūręs Keiptauno ir Johanesburgo lietuvių pėdos jau buvo beveik užpustytos, o vietos valdžia nelaukė naujų imigrantų.

Niekas rimčiau netyrinėjo, kodėl Pietų Afrika nepatraukė didesnio DP pabėgėlių dėmesio, tačiau šiandien yra daug prieinamų šaltinių, rodančių šios šalies kolonistų litvakų likimus. Šioje šalyje geriau nei bet kur kitur buvo išsaugota Lietuvos žydų tapatybė. Po holokausto, kuris sunaikino šimtmetinę Litos žydų bendruomenę ir iškilią jidiš kultūrą, Pietų Afrikos litvakų kolonija galėjo atrodyti kaip išnykusios Litos alternatyva. Po II pasaulinio karo prasidėjęs Izraelio valstybės kūrimas susilaukė labai daug afrikiečių litvakų dėmesio. Jie gana ryžtingai vyko į pažadėtąją žemę, kūrėsi joje iš naujo, dėjosi prie visuomeninio ir politinio darbo, kartu diegė Izraelyje savos kultūrą ir atmintį.

1947 m. lapkričio 28 d., kai pirmasis laivas atplukdė Australijon DP pabėgėlių būrį, Sidnėjuje dar gyvavo senųjų išeivių suskurta *Australijos*

KARKLO DIEGAS

lietuvių pasaulio istorija

EGIDIJUS ALEKSANDRAVIČIUS

146



lietuvių draugija, kuri galutinai užgeso 1950 metais. Naujieji lietuviai emigrantai panašėjo į tuos, kuriuos atsirinko Kanada ir iš dalies Anglija. Jie turėjo būti apyjauniai ir sveiki viengungiai. Imigrantams dėmesį parodžiusios šalys turėjo daugiau pragmatinio intereso, negu empatijos nukentėjusių ir pavergtųjų atžvilgiu. Atplaukiantieji į Australiją turėjo pasirašyti 2 metų darbo sutartis, pagal kurias jie turėjo dirbti administracijos jiems skirtus darbus. Pradžioje imigrantai buvo įkurdinti specialiose stovyklose, kurios II pasaulinio karo metu buvo skirtos kareivinėms. Karantinui ir asimiliacijai buvo skirtas pirmasis mėnuo. Taip imigrantai išeidavo anglų kalbos, įsikūrimo šalies istorijos ir geografijos pradžiamokslį. Po tokių parengiamųjų kursų jie būdavo skirstomi prie kelių tiesimo darbų.

Britiškos tvarkos ir australiško užsispyrimo sąlygomis metai greitai

prabėgo. Atlikę sutartines darbo priedavoles dauguma lietuvių išeivių jau galėjo rinktis savo kelius. Ir po Pietų Kryžiumi alternatyvos buvo panašios kaip Amerikoje, Kanadoje ar kituose pažengusios industrijos kraštuose. Australai vertino lietuvių profesinį išsilavinimą, todėl nebuvo sunku jį turintiems gauti geras darbo vietas. Plačiausiai, kaip ir kitur, čia buvo atverti pramoninių miestų vartai. Dauguma iš maždaug 7 000 (statistika skiriasi beveik dvigubai ir svyruoja nuo 5 000 iki 10 000 lietuvių imigrantų) vandenynus perplaukusių lietuvių įsikūrė miestuose. Kone pusė apsistojo Sidnėjuje. Kita lietuvių susitelkimo vieta buvo Melburnas, kur įsikūrė apie 2 500 lietuvių. 300–500 naujakurių kolonijos atsirado mažesniuose miestuose: Perte, Brisbane, Džilonge, o švelniausio, Lietuvą labiausiai primenančio klimato saloje Tasmanijoje išsilaipino 300 lietuvių 433.

Anuomet pietų kontinentas buvo garsus savo žemės ūkio produkcija. Gyvulininkystė buvo pirmojoje vietoje, o avys ir vilna galėjo simbolizuoti Australijos ūkio pasiekimus. Galvijų auginimas ir mėsos eksportas taip pat neatsiliko (šiandienei vaizduotei naudingas nepranokstamas hollywoodinis filmas *Australija*), tačiau ir čia lietuviams buvo sunku išsakyti. Trūko visko, pradedant drąsiu individualizmu ir baigiant pirminio kapitalo stygiu. Neaprepiami Australijos toliai reikalavo gebėjimo būti vienam, imtis rizikingų fizinių, dvasinių ir piniginių investicijų. Vos keliolika lietuvių šei-

mų nuėjo tokiu keliu. Deja, šiandien reikia pripažinti, kad trūksta bent kiek rimtesnių istorijos tyrimų, galinčių aptikti lietuviškas pėdas vingiuotame Australijos žemės ūkio kelyje nuo ekstensyvos gyvulininkystės prie klestinčių vynuogynų kultūros.

Bendrame pokario lietuvių pasaulio žemėlapyje Australijos lietuvių skaičiai neatrodo išpūdingi, tačiau rečiausiai apgyvendinto kontinento sąlygomis tie būriai lietuvių galėjo įgyti daugiau pajėgumo. Šalyje begėstanti ankstesnės diasporos energija čia buvo iš naujo atgaivinta, simboliškai pratešiant jau pusamžį gyvavusią Australijos lietuviybę. DP kartos išeivių skaičius, organizuotumas, sąmoningumas, intelektualinis gebėjimas ir lietuviškas patriotizmas nekėlė jokių abejonių, jų pranašumas nesukėlė jokių rimtesnių konfliktų su senaisiais išeiviais. Čia gana natūraliai senoji *Australijos lietuvių draugija 1950 m. buvo pertvarkyta į Australijos lietuvių bendruomenę* (ALB). Apylinkės gana greitai susiorganizavo, rodydamos ne tik gebėjimus pagarbiai elgtis su senųjų lietuvių paveldu, bet ir su naujųjų atvykėlių įnoriais. Naujame kontinente labai

gerą dirvą rado tos idėjos ir praktinio draugijų gyvenimo patirtis, kuri buvo sukaupta DP stovyklose.

Nuo 1948 m., jau einant į pabaigą sutartinių darbo prievolių laikotarpiui, australai lietuviai pradėjo kelti savo visuomeninės ir kultūrinės veiklos vėliavas. Tų metų rugsėjo mėnesį rotatoriumi buvo atspausdintas pirmasis *Australijos lietuvių* numeris. Pirmuosius rimtus žingsnius žengusi ALB pakėlė leidybą į solidesnę lygį: nuo 1951 m. sausio laikraštis pradėtas spausdinti solidžioje spaustuvėje ir iki 1956 m. buvo bene svarbiausias lietuviškos periodikos leidinys. Katalikiškųjų pažiūrų australų diaspora 1949 m. pradėjo leisti *Mūsų pastogę*, 1956 m. ėmėsi kito sėkmingo projekto – laikraščio *Tėviškės aidai*. Australijoje periodinė lietuvių spauda buvo ypač vertinama – retai gyvenamame krašte, kur kolonijas skyrė šimtai kilometrų, laikraštis tapo branginamu susižinavimo šaltiniu. Vienokių ar kitokių laikraščių bei biuletenių buvo išleista beveik visose lietuvių kolonijose. Modernėjanti lietuvių išeivių žiniasklaida gerai išnaudojo ir tai, kas ir didžiulėje erdvėje greitai sklinda: Adelaidėje, Sidnėjuje, Melburne, Džilonge, Brisbane nuo 8 deš. buvo rengiamos lietuviškos radijo laidos.

Australijos lietuviams nesyk pavyko pritaikyti beveik utopinius PLB vaizdinius. Apsigyventa daugiau mažiau kompaktiškėmis grupėmis. Vietinės visuomeninio gyvenimo tradicijos padėjo gana nesunkiai suderinti klubų idėjas ir lietuvių bendruomenių veiksmus. Gana greitai po ALB apylinkių susiorganizavimo Adelaidėje, Sidnėjuje, Melburne, Perte ir Brisbane iš solidarumo mokesčių ir aukų pavyko įsigyti Lietuvių namus. Jie tapo tikra kasdienio lietuviško gyvenimo klubine užuovėja, leidusio kilnias lietuviybės išlaikymo idėjas sulieti su kasdienybės poreikiais ir dvasiniais patogumais

12-os advokatų komanda | Ilgametė patirtis | Lietuviškai kalbantys profesionalai

Nekilnojamas turtas
—
Įmonių ir komercinė teisė
—
Paveldėjimo teisė JAV ir Lietuvoje
—
Atstovavimas teismuose

BOODELL & DOMANSKIS, LLC

Adomas Siudika
Teisininkas
(312) 938-4909
asiudika@boodlaw.com

Audra P. Karalius
Advokate
(312) 219-8540
akaralius@boodlaw.com

A. Rimas Domanskis
Advokatas
(312) 540-1075
domanskis@boodlaw.com

Dainius R. Dumbrys
Advokatas
(312) 938-4905
ddumbrys@boodlaw.com

353 N. Clark Street
Suite 1800
Chicago, IL 60654
Fax: (312) 540-1162
www.boodlaw.com

**MUTUAL
FEDERAL**

BANK

Namams paskolos, apdraustos sąskaitos

2212 West Cermak Road, Chicago, IL 60608

773-847-7747 * www.mutualfederalbank.com

Stephen M. Oksas, *President*

Patarnaujam Čikagos ir apylinkių lietuviams daugiau kaip 100 metų.

433. Australijos lietuviai, *Lietuvių enciklopedija*, t. 1, Bostonas, 1954, p. 452.

CHIRURGAI

PETRAS V. KISIELIUS, MD, FACS
INKSTŲ, PŪSLĖS, PROSTATOS
GYDYMAS BEI CHIRURGIJA
Center for Health
1200 S. York, Elmhurst, IL 60126
Tel. 331-221-9004

GEDAS M. GRINIS, MD
Inkstų, pūslės ir prostatos gydymas bei chirurgija
HOLY FAMILY MEMORIAL UROLOGY
1818 Memorial Dr., Manitowoc, WI 54220
920-320-6344

VIDAUS LIGOS

EDMUNDAS VIŽINAS, MD, SC
VIDAUS LIGŲ GYDYTOJAS
Kalbame lietuviškai
6918 W. Archer Ave. St. 5 ir 6
Chicago, IL 60638
Tel. 773-229-9965
Valandos susitarus

SURENDER LAL, MD
Specialybė - vidaus ligos
7722 S. Kedzie Ave.
Chicago, IL 60652
Tel. 773-434-2123
Valandos susitarus

BENDRA PRAKTIKA

ANDRIUS KUDIRKA, MD, MPH
Bendros praktikos gydytojas
15300 West Ave. #221 South
Orland Park, IL 60462
708-590-5300
www.seimosgydytojas.com

AUS , NOSIES, GERKLĖS LIGOS

VYTENIS GRYBAUSKAS, MD
SUSAN T. LYON, MD
Ausų, Nosies, Gerklės ligos,
Chirurgija, Klausos aparatai
7350 W. College Drive, Suite 208
Palos Heights, IL 60463
Tel. 708-361-9199

Apsilankykite**„DRAUGO“**

internetinėje svetainėje
www.draugas.org

STUBURO IR SKAUSMO LIGOS

JONAS V. PRUNSKIS, MD
TERRI DALLAS-PRUNSKIS, MD
ANDREW J. YU, MD
SHINGO YANO, MD
CHADI YAACOU, MD
ir partneriai Illinois Pain Institute
Nugaros, sprando, galvos, sąnarių,
sužeidimų darbovietėje bei kitų vietų
skausmo diagnozės ir gydymo specialistai.
Itasca: 630-748-3300
Elgin: 847-289-8822
McHenry: 815-363-9595
Barrington: 847-852-2000
www.illinoispain.com

SKAUSMO GYDYMAS

DR. RENATA VARIAKOJYTĖ
SKAUSMO GYDYMO SPECIALISTĖ
7600 W. College Drive
Palos Heights, IL 60463
Tel. 708-361-5550
Nugaros, kaklo, galvos, sąnarių bei kitų
skausmų gydymas

AKI LIGOS

ARAS ŽLIOBA, MD
AKIŲ LIGOS – CHIRURGIJA
219 N. Hammes Avenue
Joliet, IL 60435
Tel. 815-741-3220

LINAS SIDRYS, MD
AKIŲ LIGOS–CHIRURGIJA–AKINIAI
2701 W 69th St., Chicago, IL
5850 W 111th St., Chicago Ridge, IL
Tel. 708-636-6622

DR. ELIGIJUS LELIS
Akių ligos ir chirurgija
1192 Walter St, Lemont, IL 60439
1051 Essington Rd. #200
Joliet, IL 60435
Tel. 815-723-1854

ODOS LIGŲ SPECIALISTAI

DR. K. JUCAS
Odos ligų specialistas gydo odos
teigiamus ir neigiamus auglius ir žaizdas.
Kosmetinė chirurgija.
3235 W. 111 St, Chicago, IL 60655
773-233-0744 arba 773-489-4441

WWW.SKYTRIP.NET
info@skytrip.net

773-663-4363**SIŪLOME:**

- Pigiausi avia bilietai į Vilnių, Kauną, Palangą.
- Poilsinės kelionės, pažintiniai turai į Las Vegas, Floridą, Havajus, Meksiką, Dominiką, Karibų salas.
- Kruizai.
- Skrydžiai iš Lietuvos.

**KEPYKLA IR DELIKATESAI**

6216 W. Archer Ave., Chicago, IL 60638
Tel. 773-581-8500

- Lietuviška duona ir raguoliai
- Vestuviniai ir įvairūs tortai
- Siunčiame mūsų produktus UPS
- Atidaryta 7 dienas per savaitę
- Aplankykite mūsų svetainę — www.racinebakery.com

“BAKE FOR ME” KAVINĖS

Kepyklos produktai ir užkandžiai miesto centre

321 N. Clark,
Chicago, IL 60654
312-644-7750

pirm. - penkt. nuo
6:30 v.r. iki 3:30 v.p.p.

4305 S. Halsted,
Chicago, IL 60609
773-624-9900

pirm. - penkt. nuo
6:30 v.r. iki 5:30 v.p.p.
šešt. nuo 8 v.r. iki 2 v.p.p.



**PADEDAME SURASTI, NUPIRKTI IR ATVEŽTI
AUTOMOBILIUS IŠ BET KURIO JAV AUKCIONO.
PERSIUNČIAME AUTOMOBILIUS IR DETALES.
ATLIEKAME AUTOMOBILIŲ REMONTĄ!**
Tel. 708-430-4710, 630-774-1192



tickets@doleris.com

1-800-514-9989**PIGIAUSI AVIA-BILIETAI Į LIETUVĄ IR EUROPA****SIŪLO DARBĄ**

SIŪLOME DARBUS!
Gail. seserų padėjėjoms
kompanionėms ir namų ruo-
šos darbininkėms.

Galima gyventi kartu arba atvykti
į darbą ir išvykti.

Kreiptis:
ALL CARE
Employment Agency
Tel. 773-736-7900

SIŪLO DARBĄ**AT HOME WITH YOU**

is seeking
Caregivers Full time & Part time
(Live-in and Come & Go) for western
suburbs. Must speak English and be
legal to work. **630-786-6070**

DRAUGAS
773-585-9500

Siūlome pigiausių skrydžių visomis oro linijomis
iš Čikagos ir kitų Amerikos miestų į

LIETUVĄ**VYTIS TOURS****www.vytistours.com**

info@vytistours.com

1-800-778-9847

4024 235th St., Douglaston, NY 11363

Teiraukitės mūsų 2014 m. brošiūros. Ją galite patys išsispausdinti adresu:

www.vytistours.com

Speciali kelionė į Dainų ir Šokių šventę Lietuvoje 2014 m. 6/27 – 7/7

Dėl informacijos skambinkite Ritai Penčylienei

Kainas sužinoti ir užsisakyti vietas galite

www.vytistours.com

Siūlome informaciją apie specialias nuolaidas

Atsiųskite savo el. pašto adresą

ATSTOVYBĖ ČIKAGOJE

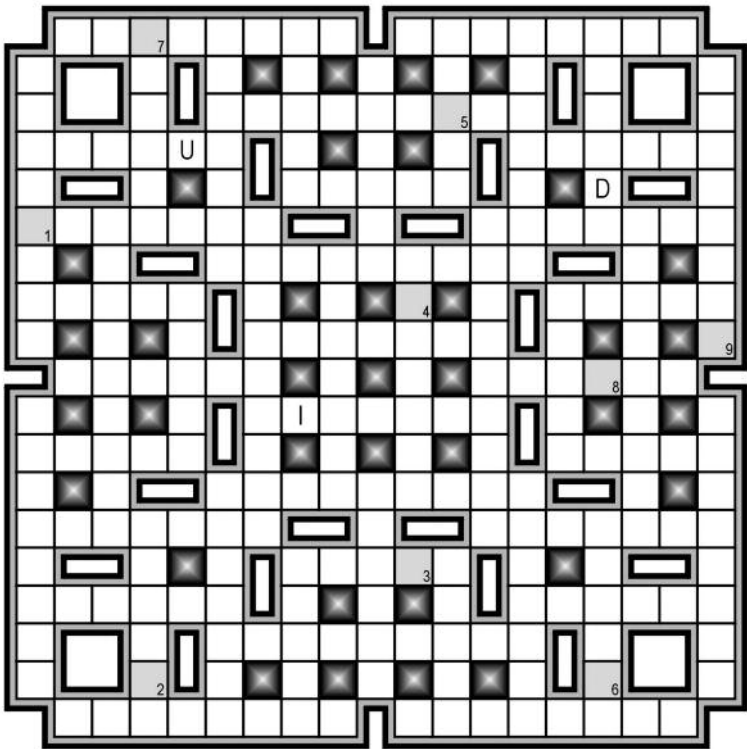
Bronė Barakauskienė
Tel fax: 708-403-5717
mamabar3@aol.com

Rita Penčyliene
Tel fax: 708-923-0280
pencylar@comcast.net

Apsilankykite „Draugo“ tinklalapyje**www.draugas.org**

„Surašymas“ Nr. 35

Surašykite į brėžinį duotus žodžius.
Pažymėtuose langeliuose perskaitysite užduoties atsakymą.



1 2 3 4 5 6 7 8 9

5 raidės:

AINIS – ANDAI – BULVĖ – ĖJIKĖ – GAMTA – YRIKĖ – NAFTA – NAŠTA – SUNKA – TAIGA – TYMAS – TOLYN.

6 raidės:

AFRIKA – BRANGU – ILGIAU – KAŽKUR – LŪŠENA – MIKADO – NIEKAD – REIKMĖ – ŠNEKTA – TEESIE – UNICEF – VUALIS.

7 raidės:

ATSVARA – BRUOŽAI – DUSULYS – ESTRADA – LEIDĖJA – LIVRĖJA – PETARDA – PIEČIAU – SEANSAS – SEPTIMA – UPEIVIS – VYTURYS.

8 raidės:

ABRAOMAS – BIOSFERA – ĮGŪDŽIAI – ĮSPAUDAS – NEŠMENYS – PAKUPETĖ – PASVIRNĖ – SOFISTAS.

9 raidės:

AKAPULKAS – AKTUALIJA – BJAURATIS – RAFINADAS – TAMPRUMAS – TRIUFELIS – VAISLAPIS – ŽALUMYNAI.

ĮVAIRŪS

■ Moteris ieško žmonių priežiūros darbo su gyvenimu. Didelė darbo patirtis, minimali anglų kalba, nevairuoja. Gali pakeisti savaitgaliais. **Tel. 773-940-5264**

■ Moteris, ieško pagyvenusių žmonių priežiūros darbo lietuvių ar rusų šeimoje. Geros rekomendacijos. **Tel. 630-863-1168.**

■ Moteris ieško žmonių priežiūros darbo, galimi pakeitimai. **Tel. 773-615-5235.**

■ Dirbanti, rami pagyvenusi moteris ieško išsinuomoti kambarį pietiniuose Čikagos rajonuose. **Tel. 708-789-3377,** palikti žinutę.

■ Moteris ieško žmonių priežiūros darbo su grįžimu namo. Gali pakeisti savaitgaliais. Kartu gali dirbti ir vyras. **Tel. 708-691-6996.**

■ Moteris gali prižiūrėti pagyvenusį žmogų. Pilietė, turi rekomendacijas, patirtį, vairuoja, gali dirbti bet kurioje valstijoje. **Tel. 847-281-6659.**

■ Moteris ieško vyresnių žmonių priežiūros darbo su gyvenimu. Patirtis ir anglų kalba, geros rekomendacijos. **Tel. 773-329-9918**

■ Moteris, turinti ilgametę žmonių priežiūros darbo patirtį, ieško darbo su grįžimu arba su gyvenimu. Kalba angliskai, turi automobilį ir labai geras rekomendacijas. **Tel. 630-664-2777.**

■ Moteris ieško senelių priežiūros darbo. Vairuoja, kalba lietuviškai, angliskai, rusiskai, lenkiškai. **Tel. 773-387-7232.**

■ Moteris ieško senelių priežiūros darbo dienomis arba naktimis. Didelė darbo patirtis, vairuoja. **Tel. 708-955-3690.**

PASLAUGOS

PARDAVIMAS IR TAISYMAS
MIGLINAS TV
GE/RCA ATSTOVYBĖ
2346 W. 69th Street
Tel. 773-776-1486

DANTŲ GYDYTOJAI

DR. AUŠRINĖ SCHNEIDER
DANTŲ GYDYTOJA
Kalbame lietuviškai
10 S. 640 Kingery Highway
Willowbrook, IL 60527
Tel. 630-323-2245
Valandos susitarus

DR. L. PETREIKIS
DANTŲ GYDYTOJA
9055 S. Roberts Road, Hickory Hills, IL
1 mylia į vakarus nuo Harlem Ave.
Tel. 708-598-4055
Valandos susitarus

DR. RAMUNĖ MACIJAUŠKAS
Dantų gydytoja
9356 S. Roberts Road
Hickory Hills, IL
Tel. 708-598-2131
Valandos susitarus

DR. DALIA E. CEPELĖ, DDS
Dantų gydytoja
10745 Winterset Dr.
Orland Park, IL 60467
708-873-9074
Valandos susitarus

DR. LINA POŠKUS
Dantų gydytoja
4635 W. 63 St.; Chicago, IL
Tel. 773-735-7730
9201 Broadway Ave., Brookfield
Tel. 708-387-2020

ADVOKATAI

Advokatas
GINTARAS P. ČEPĖNAS
6436 S. Pulaski Rd.,
Chicago, IL 60629
Tel. 773-582-4500
Valandos pagal susitarimą

EUGENE C. DECKER, DDS, PC
DANTŲ GYDYTOJAS
Lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą.
Susitarimui kalbėti angliskai arba lietuviškai
4647 W 103 St, Oak Lawn, IL
55 E Washington, Ste 2401,
Chicago, IL
Tel. 708-422-8260

DR. GAILĖ V. ČERNIAUSKAS
DANTŲ GYDYTOJA
Amerikos „TOP DENTIST“ 2009 M.
318 W. Touhy Avenue
Park Ridge, IL 60068
Tel. 847-692-2303
www.parkridgesmiles.com

PILNA DANTŲ PRIEŽIŪRA:

- implantai
- tiltai, karūnos, protezai
- vaikų dantų gydymas
- šaknies kanalų valymas
- chirurgija
- parodontozės specialistas kabinete
- kosmetinės procedūros — „veneers“, balinimas • TMJ/TMD gydymas

DR. DALIA JODWALIS
Dantų gydytoja
15543 W. 127th St.
Suite 101, Lemont, IL
Tel. 630-243-1010
Valandos susitarus

DR. JOVITA KERELIS
DR. DAIVA BIDVA
DANTŲ GYDYTOJA
9525 S. 79 th Ave., Hickory Hills, IL
Tel. 708-598-8101

REAL ESTATE

Svajojate apie namo ar buto pirkimą saulėjetoje Floridoje?
O galbūt planuojate parduoti? Nekilnojamo turto nuoma, pirkimas ir pardavimas St. Pete Beach, Clearwater, Sarasota, Tampa Bay ir aplink.
Raimonda Misiunas Realtor®
Keller Williams Realty
Mob. tel.: (773) 896-7370 **r.misiunas@kw.com**

FIRST RATE
REAL ESTATE

4545 W. 67th Street
Chicago, Illinois 60629
Bus: 773-767-2400
Cell: 312-805-4851
Fax: 773-767-9886
E-mail: ausra.padalino@gmail.com



Aušra Kriščiūnaitė Padalino
Broker/savininkė

Kalbame lietuviškai, ispaniškai, angliskai



Patirtis – daugiau nei
25-eri metai

Visas nekilnojamojo turto paslaugas
Rytinėje ir Vakarinėje Floridos pakrantėje jums suteiks **Juozas Stanaitis**.
Ilgametė patirtis ir patikimumas perkant/parduodant gyvenamąsias ir komercinės paskirties patalpas.
jstanaitis@yahoo.com
386-428-2412

DĖMESIO!

Perku miškus, žemes Lietuvoje. Gali būti nepilnai sutvarkyta nuosavybė, o už suteiktą informaciją – atsilygin-siu. Tel. 630-340-9604

ATLANTIC ExpressCorp.

SIUNTINIAI
LIETUVA, LATVIJA, ESTIJA, LENKIJA, UKRAINA

Siuntinių paėmimas iš namų:
630-774-2136

Asmeninių siuntų tel.:
708-907-3000



SIUNTINIŲ PRIĖMIMO VIETOS

NABLA Galos Caves 6501 W. Irving Park Rd. Chicago, IL 60634 Tel: 773-589-7701
NABLA Extreme Exteriors 3740 N. 25th Ave. Suite D Schiller Park, IL 60176 Tel: 847-671-1155
NABLA Blomd 360 Townline Rd. Mundelein, IL 60060 Tel: 847-566-6676
Smilga 2819 83rd St. Darien, IL 60551 Tel: 630-427-0929
Excel Insurance 5130 W. Belmont Ave #4, Chicago, IL 60641 Tel: 773-777-4700
Atlantic Express Chicago 2719 W. 71 St., Chicago, IL 60629 Tel: 773-434-7919

Siūlome automobilių gabenimą į visas pasaulio šalis,
automobilių pirkimą iš visų JAV aukcionų,
asmenis turio perkrauslymą **1-708-599-9680**



Centrinio ofiso adresas.:
8801 S. 78TH AVE, BRIDGEVIEW, IL 60455

Lithuanian Plaza 9821 S. Roberts Rd., Pico Hills, IL 60468 Tel: 708-589-9886
Kunigaikščių Užgaja 6312 S. Harlem Ave, Summit, IL 60501 Tel: 708-594-5622
Rita 6551 South Cass Ave., Westmont, IL 60559 Tel: 630-964-7882
Always With Flowers 1108 N. S. State St., Lemont, IL 60439 Tel: 630-267-0330
Eurus Deli 22 W. 535 Butterfield Rd., Glen Ellyn, IL 60137 Tel: 630-186-1290
Wonders of Nature 714 S. Buffalo Grove Rd., Buffalo Grove, IL 60089 Tel: 847-793-1000

Palanga saugo pirmojo burmistro Jono Šliūpo atminimą

ALGIS VAŠKEVIČIUS

Šiomet lapkričio pradžioje sukaks 70 metų nuo garsaus lietuvių tautinio judėjimo veikėjo, gydytojo, aktyvaus Nepriklausomos Lietuvos idėjos propaguotojo Amerikos politiniuose sluoksniuose, publicisto, gydytojo ir aušrininko Jono Šliūpo (1861–1944) mirties. Net 37-erius savo gyvenimo metus (nuo 1884-ųjų iki 1921-ųjų) jis praleido Jungtinėse Amerikos Valstijose, čia buvo labai aktyvus steigiant lietuviškas parapijas, dalyvavo įkuriant įvairias lietuviškas organizacijas. Paskutiniuosius 14 gyvenimo metų jis pragyveno Palangoje, kur 1933–1940 metais dirbo pirmuoju šio miesto burmistru.



J. Šliūpo biustas šalia jo memorialinio muziejaus

Atsikraustęs į Palangą 1930-aisiais, jis čia nusipirko sodybą, o netrukus persikraustė į miesto valdžios jam suteiktą namą visai šalia šios sodybos. Nuo 1989 metų šiame name Vytauto gatvėje veikia Lietuvos nacionalinio muziejaus filialas – J. Šliūpo memorialinė ekspozicija, kuri 2011-aisiais, minint jo 150-ąsias gimimo metines, buvo atnaujinta. Ši ekspozicija supažindina su pagrindiniais žymaus visuomenės veikėjo gyvenimo ir veiklos faktais, Palangos miesto istorijos fragmentais. Čia atkurtas daktaro darbo kambarys ir svetainė, eksponuojamos svarbiausios Jono Šliūpo politinės veiklos momentus atspindinčios fotografijos. Originalių daiktų išlikę nedaug – prieškambarėje yra pintų baldų komplektas, dar turima knygų, fotografijų, apdovanojimų.

J. Šliūpas gimė 1861 metų kovo 6 d. Rakandžių kaime, Gruzdujų valsčiuje, Šiaulių apskrityje, ūkininkų Roko ir Onos Šliūpų šeimoje. Baigęs Mintaujos gimnaziją, įstojo į Maskvos universitetą, 1882 m. perėjo į Peterburgo universitetą. Už dalyvavimą studentų riaušėse suimtas ir pasiųstas į gimtinę. Vengdamas šaukimo į kariuomenę, jis slapta išvyko į Šveicariją, iš kur 1883 m. vasarą Martyno Jankaus buvo pakviestas į Bitėnus redaguoti „Aušrą“. J. Šliūpas laikomas „Aušros“ krikštatėviu, jis redagavo nuo 5 iki 8 numerio iš 40-ties 1883–1886 metais.



J. Šliūpo muziejus Palangoje

Persekiojamas Rusijos ir Prūsijos valdžios, 1884 m. gegužę J. Šliūpas išvyko į JAV. Čia pradėjo aktyvią veiklą Amerikos Lietuvių Bendruomenėje: prisidėjo steigiant lietuviškas parapijas, įkūrė Lietuvos mylėtojų draugiją (1885), Lietuvių mokslo draugystę (1889), buvo vienas Susivienijimo lietuvių Amerikoje organizatorių (1886), Lietuvių laisvamanių susivienijimo steigėjų (1900), JAV lietuvių seimų (1914–1918), kėlusių Lietuvos autonomijos, vėliau Nepriklausomybės reikalavimus, veikėjas.

Čia jis redagavo laikraščius „Unija“ (1884–1885), „Lietuviškas balsas“ (1885–1889), „Apšvieta“ (1892–1893), „Nauja gadynė“ (1894–1896), „Laisvoji mintis“ (1910–1915), buvo vienas iš Amerikos lietuvių laikraštinkų suvažiavimų organizatorių. Pirmojo pasaulinio karo metais lietuviška J. Šliūpo veikla virto diplomatine kova už Lietuvos laisvę. 1921 m. J. Šliūpas grįžo į Lietuvą.

Iš viso J. Šliūpas parašė ir išleido apie 80 įvairių knygų. Vos atvykęs į Ameriką, jau 1885-aisiais New York išspausdino knygelę „Aš ir Lietuva“. Jo muziejaus Palangoje darbuotoja istorikė Sigutė Bendikienė pasakoja, kad daugelis tų knygelių yra tapusios bibliografinėmis retenybėmis, todėl ji labai apsidžiaugusi, kai praėjusiais metais viena palangiškė atnešė ir padovanavo muziejui 1929 metais Šiauliuose išleistą J. Šliūpo religiją” apie Amerikos moterų gyvenimą.

Grįžęs į Lietuvą, J. Šliūpas liko valstybės politinio gyvenimo nušalyje, 1922–1923 m. dirbo mokytoju Biržų ir Šiaulių gimnazijose, 1924–1930 m. Kauno universitete skaitė medicinos istorijos paskaitas. Rūpinosi krašto ūkio kėlimu – JAV sukaupia kapitalą investavo į bendroves Lietuvoje, tačiau visko neteko 1927 m. bankrutavus Prekybos ir pramonės bankui.

1930 m. jis persikėlė gyventi į Palangą. Palangai suteikus miesto teises, 1933 m. tapo pirmuoju šio miesto burmistru. J. Šliūpas domėjosi Lietuvos valstybėje vykstančiais procesais, pastebėjimus, pasiūlymus ir protestus ne kartą išdėstė memorandumuose valdžiai. Artėjant antrajai sovietų okupacijai 1944 m. su šeima pasitraukė į Austriją. Mirė 1944 m. lapkričio 6 d. Berlyne, urna su pelenais 1948-aisiais buvo perkelti į Lietuvių tautines kapines Čikagoje.

Californijos valstijoje, Burlingame mieste gyvenantis J. Šliūpo sūnus inžinierius Vytautas Šliūpas yra pasakojęs, kad, gyvendamas Palangoje, J. Šliūpas, nors ir turėdamas jau 70 metų, dirbo toliau. Gyventojų prašomas jis sutiko tapti Palangos miesto burmistru. Jo dėka Palangai buvo iškovotos pilnos miesto teisės. Tuo laikotarpiu jis toliau rašė ir leido

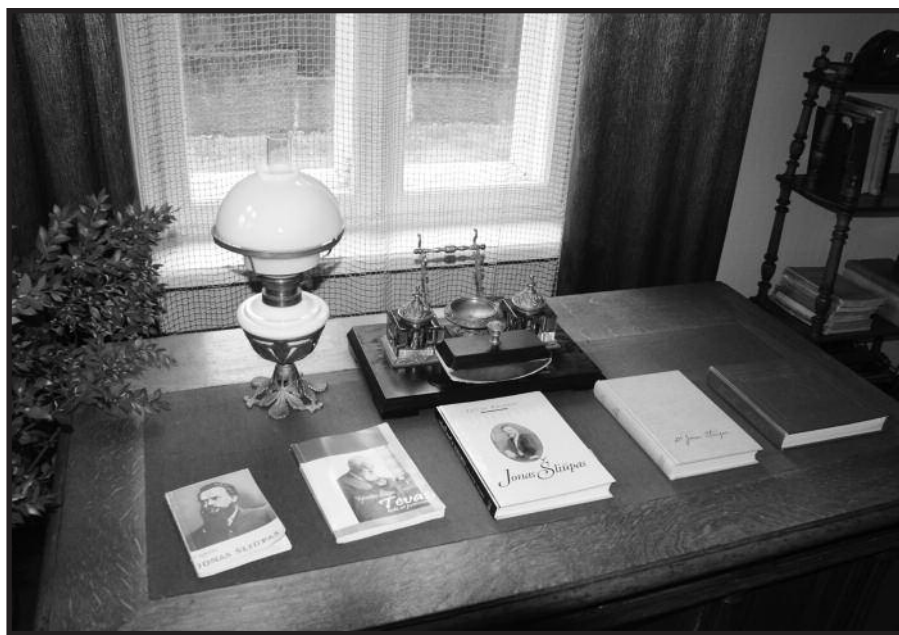
knygas, rašinėjo straipsnius ir į įvairius periodinius leidinius ir nevengdavo pakritikuoti tuometę valdžią.

1944 m. spalio mėn. J. Šliūpas kartu su šimtais kitų besitraukiančių lietuvių traukiniu išvyko į Vakarų pradžioje į Vieną, vėliau į Bregenzą. Čia vokiečių valdžia jį susirado ir išvežė į Berlyną, kad jis per radiją pasakytų kalbą Amerikos lietuviams. Jo paruošto atsisaukimo teksto Berlynas nepriėmė, o pastarojo pasiūlytus pakeitimus daktaras atmetė. Čia netrukus jis ir mirė.

Inžinierius, visuomenės veikėjas, aušrininko J. Šliūpo sūnus Vytautas daug kartų lankėsi Lietuvoje. Dar 1987 m. jis įsteigė savo tėvo vardu pavadintą „Aušrininko dr. Jono Šliūpo archyvą“, 1997-aisiais kartu su University of California/Davis profesionalais Lietuvoje siekdamas padėti smulkiesiems Lietuvos ūkininkams pradėjo kurti žemės ūkio ir miškų ekologinio tvarkymo mokomąją centrą Aukščiūose, kuris buvo įsteigtas 1999 metais tarp Šiaulių ir Kuršėnų atgautoje senelių tėvonijoje. Apie Aukščių ūkį ir problemas, su kuriomis Lietuvoje susidūrė jo kūrėjas, buvo rašyta ir „Drauge“.

Vienas muziejaus Palangoje kambarys yra skirtas XIX a. pabaigos – XX a. pradžios lietuvių tautinio judėjimo, lietuviškos spaudos istorijai. Šiomet, minint 110-ąsias lietuviškos spaudos atgavimo metines, čia ekspozicija taip pat domimasi, o muziejaus darbuotoja S. Bendikienė, kuri yra ir profesionali gidė, gali ilgai, smulkiai ir labai įdomiai pasakoti apie kiekvieną eksponatą ar nuotrauką.

Nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu Palanga augo ir modernėjo, kurortas buvo mėgstama poilsio, ekskursijų ir suvažiavimų vieta. Statybų padaugėjo J. Šliūpui būnant miesto burmistru XX a. 4 dešimtmetyje, vasarnamius statėsi privatūs asmenys, įvairios organizacijos. 1938 m. gegužės 10 d. gaisras sunaikino beveik visą miesto centrą, tų pačių metų vasarą prasidėjo atstatymo darbai. 1938–1939 m. centre pastatyti autobusų stotis, paštas, kiti pastatai. Už nuopelnus Lietuvai dr. J. Šliūpas 1928 ir



Daktaro kabinetas

1936 m. buvo apdovanotas LDK Gedimino I ir II laipsnio ordinais, 1933 metais aušrininkų serijoje išleistas pašto ženklas su jo atvaizdu, tais pačiais metais jis apdovanotas ir Latvijos Trijų žvaigždžių ordinu.

Palanga nepamiršo savo pirmojo burmistro – 2003 metais prie takelio, vedančio link memorialinės sodybos, buvo atidengtas rėmėjų pinigais pastatytas biustas J. Šliūpui, jo vardu pavadinta gatvė Palangoje. Muziejus nuolat sulaukia lankytojų ne tik iš Lietuvos, bet ir iš užsienio, kurie čia daugiau sužino apie garsųjį daktarą aušrininką, susipažįsta apie Palangos istoriją, nes miesto istorijos muziejus – dar tik planuose. Palangoje 1899 metais buvo suvaizdintas pirmasis lietuviškas spektaklis „Amerika pirtyje“, muziejuje saugoma reta to spektaklio afišos kopija.

Įdomus ir kitas eksponatas – 1908 metais daktarui J. Šliūpui kaip „Aušros“ redaktoriui ir lietuviybės puoselėtojui Čikagos lietuvių padovanotas suvenyrinis skydas su dovanotojų parašais. S. Bendikienė pasakojo, kad šis suvenyras buvo rastas visiškai atsitiktinai – juo buvo užremtas skylė vieno Palangos gyventojų vištų aptvare. Dabar šis unikalus suvenyras išvalytas, sutvarkytas ir puošia vieną iš garsiojo daktaro J. Šliūpo memorialinio muziejaus kambarių sienų.

Aš labai myliu, nes mane labai myli
Vaikai apie Dievo ir artimo meilę

Jorė, 8 metai

– Jore, kaip manai, ką reiškia mylėti savo artimą kaip save patį? Ar tokia meilė iš viso įmanoma?

– Aš žinau, kad mama mane tai tikrai jau myli taip, kaip myli save pačią arba gal net mane myli labiau negu save. Kartą, kai aš buvau susirgusi, mama net į darbą nėjo visą savaitę, buvo su manimi ir mane slaugė. Gamino man vaisius, virė arbatą, pirkto visokiausių skanėstų ir darė kompresius, kad tik aš greičiau pasveikčiau. Tada iš darbo paskambino jos viršininkė ir liepė jai ateiti į darbą, bet mama pasakė, kad aš labai prastai jaučiuosi ir į darbą ji negali ateiti, nes reikia pabūti su manimi. Man buvo labai aukšta temperatūra, todėl turėjau gulėti lovoje ir niekur negalėjau eiti. O gulėti lovoje vienai man buvo labai nuobodu, todėl mama ir pasiliko su manimi. Tada man buvo daug linksmiau ir aš greičiau pasveikau.

– O tu ar ką nors taip stipriai myli, kaip tave myli mama?

– Nežinau, ar taip stipriai, bet aš labai myliu mamą, abi močiutes, tėtį, na, ir dar vieną senelį. Kitą senelį irgi myliu, bet jau šiek tiek mažiau, nes jis ne labai dažnai pas mane atvažiuoja, o kai aš pas jį į svečius nuvažiuoju, tai kartais jo net namuose nerandu. Jis būna kur nors su draugais iškeliavęs arba į sodą išvažiuavęs. Tada jam paskambinu telefonu ir perduodu linkėjimus. Bet ir telefoną jis ne visada pakelia, kartais dirba sode ir net negirdi, kad aš jam skambinu.

– Ar manai, kad tas senelis tave mažiau myli?

– Galvoju, kad truputį mažiau. Nes jis tik su gimtadieniui mane pasveikina, o šiaip beveik nebendrauja su manimi. Nors kai sirgau, tai net du kartus paskambino ir klausė, ar aš jau pasveikau. Manęs aplankyti buvo atvažiavusi močiutė, tai perdavė senelio linkėjimus ir tokį labai gražų blizgantį balioną atvežė. Aš jau buvau beveik pasveikusi, tai paskambinau seneliui ir padėkojau jam už tą balioną. Senelis labai apsidžiaugė, o aš irgi apsidžiaugiau, nes balionas buvo labai gražus, su tokiu geltonu ančiuku.

Linas, 4 metai

– Linai, kodėl Dievas liepia mylėti visus žmones taip, kaip mes mylim save pačius?

– Nežinau, gal jis liepia mylėti gerus žmones, nes aš tai myliu tik gerus vaikus, savo draugus, brolių myliu ir dar vieną tokią mergaitę, kaimynę, myliu. Ji gyvena čia, gretimame name. Labai gera mergaitė ir dar labai graži. Ji nesimuša, niekada nesiožiuoja ir visada su manimi žaidžia, kai išeina į kiemą. Kartą ji mane pavaišino močiutės keptomis bandelėmis. Buvo labai skanu. Paskui mes su mama jai šokoladinį kiaušinį nupirkome. Aš jai padaviau tą kiaušinį, bet kai jį valgė, tai vis vien su manimi per pusę pasidalijo. Sakau, kad ji labai gera, todėl ją ir myliu.

– O ar galima kitą žmogų mylėti taip, kaip myli save patį?

– Galima. Bet tada jau reikia labai mylėti.

– O tu save ar labai myli?

– Aš save myliu tik tada, kai būnu geras. Kai klausau močiutės, kai su nieku nesusimušu ir kai vakare išsivalau dantis. Tada aš būnu geras Linas ir gerą Liną aš myliu. O kai išdykauju, nesutvarkau žaislų arba vakare dūksčiu lovoje, tada aš save jau nelabai myliu. Nes močiutė sako, kad jai gėda turėti tokį išdykusį vaiką. Tada ir aš save nelabai myliu. Bet kitą dieną jau pasistengiu būti geresnis ir net rankas nusiplaunu pats, kol dar mama neliepė, ir kai pavalgau, nepamirštu padėkoti jai už pietus.

Austėja, 12 metų

– Dievas liepia mylėti visus žmones todėl, kad visi žmonės yra Dievo vaikai, o Tėvas nori, kad visi vaikai būtų vienodai mylimi, nes Jis visus savo vaikus irgi myli vienodai.

– Austėja, bet ar tikrai įmanoma kitą žmogų mylėti taip, kaip save patį?

– Galima. Tik reikia labai pasistengti.

– O kaip pasistengti?

– Na, pavyzdžiui, jei nori padėti senai močiutei sutvarkyti kambarį, tai reikia jį sutvarkyti taip, tarsi tvarkytum savo namus. Labai kruopščiai, na, kaip kad sau tvarkytum. Nuvalyti visas dulkes reikia, išnešti šiukšles, nublizginti veidrodį ir, aišku, išplauti grindis bei visus kampelius išvalyti. Jeigu nori močiutei pagaminti pietus, tai reikia virti labai skaniai, nepersūdyti ir neprisvilinti. Ir dirbti reikia su meile, o ne taip, kad tik greičiau baigtum ir bėgtum su draugėmis susitikti. Ir dar, kai nori su mažiau turinčiais žmonėmis pasidalyti, na, kokiais nors daiktais, drabužiais arba maistu, tai reikia dalytis, o ne atiduoti tai, ko tau nereikia. Kartą su mama sutikome tokią moteriškę, kuri prašė padėti, nes neturėjo ką valgyti. Tada mama davė jai pusę kepaluko duonos ir gabaliuką dešros. Tą duoną ir dešrą mes galėjom ir pačios suvalgyti, bet pasidalijome, nes moteriškės buvo labai gaila.

Vaikus kalbino Aldona Atkočiūnaitė

Neapsiribokite šeštadieniniu „Draugu“

Kaip praėjo pirmoji Šiaurės Amerikos ateitininkų konferencija „Profesionalų kelias“? Kaip ruošiamasi 2015 m. vasarą Čikagoje įvyksiančiai X Šiaurės Amerikos lietuvių dainų bei 2016 m. Baltimorėje rengiamai XV Tautinių šokių šventėms? Tai tik kelios iš daugelio temų, kurias siūlome jums kitą savaitę. Neapsiribokite vien šeštadienio „Draugu“ – skaitykite visą laikraštį!

Prieinamiausias ir ekonomiškiausias būdas –
internetinė (PDF atsispaudinamųjų archyvų) prenumerata.

Kaina metams – 115 dol., 3 mėnesiams – 30 dol.

Sumokėti galima pasinaudojus PayPal anketa, kuri spausdinama „Draugu“ internetinės svetainės pirmajame puslapyje. Toliau siųsti el. paštą administracija@draugas.org prašant slaptažodžio. Jūsų el. pašto adresas bus vartotojo vardas (username).

Paprasta ir patogu!

Turite klausimų? Skambinkite tel. 773-585-9500.

DRAUGAS NEWS



TIK
\$35
pirmiems metams

Prenumeruokite
sau, savo vaikams,
draugams, vaikičiams!

Vardas, pavardė _____
Adresas _____
Miestas, Valstija Zip _____
El. paštas _____

Čekį rašyti ir siųsti: Draugas News, 4545 W 63 St, Chicago, IL 60629
Arba prenumeruokite tinklalapyje: www.draugasnews.org

PETKUS & SON
FUNERAL DIRECTORS

SUMMIT, 7300 W. ARCHER AVE.

CICERO, 5940 W. 35 ST.

LEMONT, 12401 S. ARCHER AVE. (& DERBY RD.)

NATIONWIDE TOLL FREE (nemokamas)

Tel. 1-800-994-7600

www.petkusfuneralhomes.com



ALLIANCE – GAIDAS – DAIMID
FUNERAL HOME

4330 S. California Ave, Chicago, IL 60632
Priešais Švč. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo bažnyčią

773-523-0440 Call us 1st

Stanislaw Krozel Licensed Funeral Director Since 1993



Atnaujintos salės. Skubiais atvejais ir dėl kitų vietovių skambinkite 24 val. per parą. Kremavimas, pašarvojimas tą pačią dieną ir 1 nakties tradicinio šarvojimo paketas.

PAS MUS IR APLINK MUS

■ **Kitas „Draugo“ numeris** išeis rugsėjo 4 d., ketvirtadienį. Saugaus ir malonaus savaitgalio!

■ **JAV LB Lemonto apylinkės Socialinių reikalų skyrius** trečiadienį, rugsėjo 3 d., 1 val. p. p. kviečia visus į PLC Lemonte skaityklą, kur matysite režisieriaus Arvydo Baryso filmą „Palanga“.

■ **Lietuvių dailės muziejus Lemonte kviečia** į parodą „Mūsų Ignas“. Atidarymas – rugsėjo 6 d. 6 val. v. ir rugsėjo 7 d. 12 val. p. p. Paroda veiks iki rugsėjo 14 d.

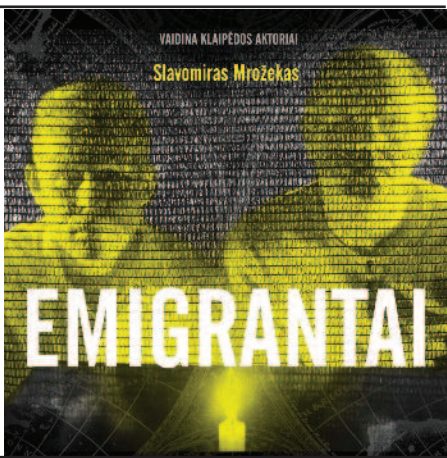
■ **JAV LB Lemonto apylinkės valdyba** maloniai jus kviečia dalyvauti tradicinėje gegužinėje, kuri įvyks rugsėjo 7 d. po 11 val. r. šv. Mišių Pasaulio lietuvių centre, Lemont, IL. Jūsų laukia skanus maistas, gaivūs gėrimai, muzika, loterija ir smagus pabendravimas.

■ **Spalio 25 d. 7 val. v. Gen. T. Daukanto** Jūrų Šaulių kuopa ruošia pokylį „Rudens Balius“, kuris vyks Pasaulio lietuvių centre, Lemont, IL. Dalis gauto pelno bus skiriama Lietuvos našlaičiams paremti.

■ **Spalio 26 d., sekmadienį, Willowbrook** pokylių salėje „Draugas“ rengia metinius pietus ir koncertą. Svečiai bus vaišinami lietuviškais patiekalais, jūsų laukia Čikagoje dar neregėta meninė programa. Pradžią – 12 val. p. p., pietūs – 1 val. p. p. Bilietus galima užsisakyti „Draugo“ administracijoje darbo valandomis, tel. 773-585-9500. Dalyvaukite!

■ **Lietuvių Opera kviečia visus į rudeninį** koncertą, kuris įvyks lapkričio 22 d., 7 val. v. Jaunimo centro salėje. Po koncerto – vakarienė ir šokiai. Visos lėšos bus skiriamos naujos operos pastatymui. Maloniai kviečiame dalyvauti.

Rugsėjo 13 d. 7 val. v. ir rugsėjo 14 d. 1 val. p. p. Lietuvių dailės muziejuje Lemonte – kamerinis spektaklis „Emigrantai“. Slavomiro Mrožeko pjesės pastatyme vaidina Klaipėdos dramos teatro aktoriai Igoris Reklaitis ir Gintaras Čajauskas.



LMA „Dainava“ pradeda naują sezoną

Skambių balsų vyrai! Antradienį vakarai Lemonte gali būti būtent tas laiko praleidimo būdas, kurio seniai troškote. Nepraleiskite puikios progos įsiliesti į šį unikalų meno kolektyvą, kuris savo klausytojus kasmet pradžiugina nepakartojamais koncertais. Tad iki pasimatymo rugsėjo 16-ąją! Daugiau informacijos **tel. 630-965-7317** arba rašykite el. paštu: **info@dainava.us**.



HOME MADE EUROPEAN CUISINE
Dine-In Carry-Out Banquets Catering

Monday closed
Tue - Fri 10am - 8pm
Saturday 10am - 4pm
Sunday 11am - 5pm

6551 South Cass Ave.
Westmont, IL 60559

630 964 7882

California Lithuanian Credit Union

Santa Monica, CA

(310) 828-7095
info@clcu.org

1.75% 3 Metų CD

2.00% 3 Metų IRA CD

Valdžios apdrausta iki \$250,000

Advokatas

VYTENIS LIETUVNINKAS

4536 W. 63 Street
Chicago, IL 60629
(Skersai gatvės nuo „Draugo“)

Tel. 773-284-0100

Namams pirkti paskolos

duodamos mažais mėnesiniais
įmokėjimais ir prieinamais nuomščiais.
Kreipkitės į

Mutual Federal Bank,

2212 West Cermak Road.

Tel. (773) 847-7747



Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministras

2014 m. rugpjūčio 27 d.

Brangūs pasaulio lietuviai!

Rugpjūčio 23-ąją dieną minėdami istorinį įvykį – Baltijos kelio 25-
metį – buvome kartu, jautėme 1989 m. vilties, tikėjimo ir lūkesčių dvasią.

Nuoširdžiai dėkoju užsienio lietuvių organizacijoms, aktyviai
rengusioms, dalyvavusioms ir talkinusioms Lietuvos Respublikos diplomatinėms
atstovybėms, organizuojant istoriniam įvykiui paminėti skirtus renginius.

Baltijos kelio minėjimas patvirtino amžinųjų vertybių – taikos, laisvės
ir nepriklausomybės – svarbą. Raginu aktyviai dalyvauti dar vykstančiuose
minėjimo renginiuose – tai istorinės atminties puoselėjimas, solidarumo su
ukrainiečių tauta išraiška, mūsų bendra parama tautoms, tebekovojančioms už
laisvę ir nepriklausomybę.

Telydi mus Baltijos kelio vienybės jausmas, tikėjime laisva ateitimi.

Nuoširdžiai Jūsų,

Linas Linkevičius



Kreipimasis į geros valios žmones



Prasidėjus neramumams Ukrainoje š. m. sausio 24 d. Vilniuje buvo įsteigtas pilietinis judėjimas „**Už demokratiją, Ukraina**“, skirtas paremti Ukrainoje nukentėjusiems žmonėms. Jau surinkta per 120 tūkst. litų paramos, rengiamos protesto akcijos, koncertai, globojami į Lietuvą gydyti atvežti Maidano kovotojai ir t. t. Judėjimo dalyviai (apie 40 žmonių) vyko į Ukrainą stebėti prezidento rinkimų bei ten vykstančius įvykius (galite pažiūrėti Video: <http://www.youtube.com/watch?v=JxyehfW-Uo>)

Neseniai buvo įkurtas dar vienas judėjimas – „**BLUE/YELLOW**“, kurio sumanytojas – Lietuvoje gyvenantis švedas Jonas Ohman (filmo „Nematomas frontas“ kūrėjas).

Organizacijos idėja – „suvienyti visus, kurie nori ką nors nuveikti Ukrainos labui – neveikti po vieną, o daryti tai organizuotai“, – sakė vienas iš judėjimo steigėjų ir vadovų Šarūnas Matulevičius.

Pilietiniai judėjimai „Už demokratiją, Ukraina“ ir „BLUE/YELLOW“ kreipiasi į viso pasaulio lietuvius su prašymu padėti Ukrainos žmonėms.

Pavedimams iš užsienio:

Viešojo įstaiga „ASPECTUS MEMORIA“, įmonės kodas 301700791.

Adresas: Klaipėdos g. 2–16, Vilnius

A/s LT16 7290 0000 0013 0103

AB „Citadele“ bankas Vilniaus filialas. Banko

adresas: K. Kalinausko g. 13, Vilnius, LT-03107, LT

SWIFT: INDULT2X

Turime sąskaitas tokiomis valiutomis LTL, EUR, USD, SEK

Šarūnas Matulevičius
(www.sarunasmatulevicius.lt)